

wittering

nl

educatie en ontmoeting

Inhoud

Inleiding	4
Leeswijzer	4
Deel 1	5
1.1 Visie	5
1.2 Pedagogische basisdoelen	7
1.3 De ontwikkeling van het kind	8
1.3.1 Welbevinden en betrokkenheid	8
1.3.2 Ontwikkelgebieden	9
Deel 2	12
2.1 Randvoorwaarden om pedagogische doelen te bereiken	12
De locatie	12
Basisgroepen en pedagogisch medewerkers	12
Verlaten van de basisgroep	12
Beroepskracht-kind-ratio (BKR)	13
Incidenteel en structureel afnemen van extra dagdelen of ruilen van dagen	13
Achterwachtregeling	13
Half uurs-regeling(3-uursregeling tijdens schoolvakanties en andere vrije dagen)	13
Transparantie	14
Grootte en inrichting van de binnen- en buitenruimtes	14
Wennen van kinderen	14
2.2 Middelen om pedagogische doelen te bereiken	15
Interactie tussen pedagogisch medewerker en kind	15
De groep	17
Inrichting en materialen	17
Kinderparticipatie	18
Activiteitsaanbod	18
De mentor en het observeren van kinderen	19
Informeren mentor.	20
Oudercontacten	20
2.3 Pedagogisch handelen	20
Wennen	20
Binnenkomst	21

Tafelmomenten	22
Spelen en leren	23
Ophalen en overdracht	26
Gebruik van media	26
Kinderparticipatie	27
Opvang tijdens vakantie	28
Deel 3	29
3.1 Het borgen van kwaliteit	29
Inspectie Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	29
Deskundigheidsbevordering	29
Aandacht voor pedagogische kwaliteit	29
Pedagogisch coach	29
Protocollen	29
3.2 Samenwerking met ouders	31
Oudercommissie	31
Klachtenprocedure	31
3.3 Personeel	32
Vaste pedagogisch medewerkers	32
De praktijkopleider	33
De werkbegeleidster	33
Richtlijnen t.a.v. het begeleiden van PW deelnemer.	34
Overlegstructuur stagebegeleiding	37
Management	38
Nawoord	39
Literatuur	40

Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van Wittering.nl. Wittering.nl is een voorziening waarin onderwijs en opvang integraal samenwerken en de ontwikkeling van het kind van 0 tot 13 centraal stellen. Vanuit onze waarden en visie op ontwikkeling beschrijven we hierin hoe dit tot uiting komt in ons pedagogisch handelen. Vanuit dat vertrekpunt beschrijven we op welke manier we gehoor geven aan alle zaken vanuit wet- en regelgeving.

Dit pedagogisch beleid biedt alle medewerkers houvast bij het dagelijkse werk met kinderen, geeft richting aan het pedagogisch handelen en zorgt voor een eenduidige aanpak. Tevens biedt het ouders en andere belangstellenden inzicht in hoe wij het pedagogisch handelen op Wittering.nl vormgeven.

Leeswijzer

Het pedagogisch beleidsplan bestaat uit 3 delen.

Deel 1 begint met onze visie, bestaande uit een mens- en kindbeeld. Ons kindbeeld is door ons vertaald naar een aantal pedagogische uitgangspunten. Vanuit onze visie werken wij aan de 4 pedagogische basisdoelen, zoals die vanuit wet- en regelgeving aan de kinderopvang worden opgelegd. De ontwikkelingsgebieden die gestimuleerd worden door te werken aan de pedagogische basisdoelen, worden ook in dit deel benoemd.

Deel 2 beschrijft de 4 pedagogische basisdoelen en hoe wij hier vorm aan geven. Het pedagogisch handelen van onze medewerkers is hierbij het belangrijkste middel en wordt dan ook uitgebreid beschreven aan de hand van het dagritme op de werkvloer.

In deel 3 tenslotte, wordt de borging van **kwaliteit**, de samenwerking met ouders en de eisen m.b.t. personeel nader beschreven.

Ten behoeve van de leesbaarheid zal in dit beleidsplan worden gesproken van 'pedagogisch medewerker' voor zowel de mannelijke als de vrouwelijke vorm en van 'wij', als zijnde Wittering.nl. Daar waar 'zij' staat dient 'hij/zij' gelezen te worden en daar waar gesproken wordt van 'ouders', dient 'ouder(s)/verzorger(s)' gelezen te worden. Met de term 'bso' bedoelen we de buitenschoolse opvang.

Deel 1

1.1 Visie

Samen het leven leren!

Wittering.nl hanteert een geheel nieuwe visie op leren, ontspannen en leven. De ontwikkeling van het kind staat centraal, waarbij kinderen zelf ervaring op kunnen doen in de fysieke wereld. Je leert beter door het mee te maken, door het te zien en te voelen, door je zintuigen optimaal te benutten. Kinderen bij Wittering.nl krijgen de kans om dingen te begrijpen en verschijnselen te snappen, zodat ze routines op kunnen bouwen. Door kinderen uit te dagen en een prikkelende omgeving aan te bieden, komt motivatie om te leren en te groeien van binnenuit! Het team kijkt hoe het kind leert, speelt en ontspant om de werkwijze en begeleiding die daarbij het beste aansluit op te sporen.

Waarden:

De 10 waarden van Wittering.nl vormen het fundament van de organisatie. Alle medewerkers streven deze waarden na en zullen handelen vanuit dit vertrekpunt. De volledige beschrijving van de waarden kunt u [hier](#) vinden.

Deci & Ryan (2000) geven in hun Self Determination Theory aan dat de drie basisbehoeften autonomie, relatie en competentie belangrijke factoren zijn die de motivatie van mensen beïnvloeden. Een grote mate van motivatie is medebepalend voor het richten en vasthouden van aandacht en hoogwaardig leren; 'High quality learning'. Het bewust ervaren feit deel uit te maken van een groter, ons overstijgend levensgeheel (Deci & Ryan, 2000).

Kinderen hebben van nature de behoefte om zelf te onderzoeken en te experimenteren en op die manier vaardigheden eigen te maken. Dit hoeft kinderen niet te worden aangeleerd. Kinderen willen dit vanuit zichzelf. Een kind heeft daarbij wel zijn ouders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers nodig, die vertrouwen tonen in wat het zelf kan of zelf kan leren. Het vertrouwen van volwassenen in de capaciteiten van het kind helpt hem bij het ontwikkelen van zelfvertrouwen en vertrouwen in eigen kunnen. Wie zelfvertrouwen heeft, durft verdere stappen te zetten in het verkennen van de wereld om hem heen. Kinderen hebben ook autonomie nodig om zichzelf te leren kennen: hun talenten, hun voorkeuren te ontdekken en onderkennen. Zo kunnen ze hun eigen identiteit ontwikkelen.

In de relatie die we opbouwen met de kinderen, streven we naar het beschermen van de kinderen tegen gevaar en pijn, het leren omgaan met risico's en moeilijke situaties en het stimuleren en helpen om zelfstandig te opereren (Schreuder, 2011). Alle volwassenen rondom een kind hebben een voorbeeldrol. Het team laat de kinderen het gedrag zien wat ze ook van de kinderen verwachten. De afspraken komen in ons handelen tot uiting.

Wittering.nl biedt een veilige omgeving waar in een open sfeer gevoelens geuit kunnen worden en waar samen met het team invulling wordt gegeven aan de schooltijd en de vrije tijd van kinderen. Daarbij zijn er diverse mogelijkheden om te bewegen, te ontspannen, samen te werken, zich te uiten, buitenlucht op te zoeken, te drinken en te eten. Door een interessante en uitdagende omgeving te creëren, kan elk kind zowel alleen als samen met vrienden en/of vriendinnen de dag doorbrengen in eigen balans en tevredenheid. Door duidelijke (individuele) afspraken ervaart een kind grenzen met daarbinnen voldoende ruimte om zichzelf te zijn.

Kinderen van Wittering.nl kunnen kennis maken met anderen: kinderen en volwassenen met diverse achtergronden, talenten, temperamenten, behoeften en interesses. De organisatie is eigenlijk een soort mini-samenleving, waarin waarden en belangen worden gedeeld en uitgewisseld. Wij zijn ons sterk bewust van deze

meerwaarde en geven die dagelijks vorm door te werken vanuit ons geloof in de kracht van ieder kind, van elke ouder en iedere medewerker.

Op basis van deze visie en ons pedagogisch beleid bouwen we elke dag aan een kwalitatief hoogstaande organisatie.

Doel BSO Wittering.nl

Het doel van BSO Wittering.nl is om het kind een omgeving van rust en duidelijkheid te bieden, waarin het zich thuis voelt en kan kiezen wat hij of zij gaat doen. BSO Wittering.nl biedt een veilige omgeving waar in een open sfeer gevoelens geuit kunnen worden. En waar samen met de pedagogisch medewerkers invulling wordt gegeven aan de vrije tijd van kinderen, met diverse mogelijkheden om zich te bewegen, zich te ontspannen, samen te werken, zich te uiten, buitenlucht op te zoeken, te drinken en te eten. Door een interessante en uitdagende omgeving te creëren, kan elk kind zowel alleen als samen met vrienden en/of vriendinnen de verdere dag doorbrengen in eigen balans en tevredenheid. Door duidelijke (individuele) afspraken ervaart een kind grenzen met daarbinnen voldoende ruimte om zichzelf te zijn. Om deze doelen te bereiken, zijn de aanwezigheid van de volgende begrippen van groot belang.

1.2 Pedagogische basisdoelen

Deze 4 basisdoelen zijn ontleend aan het model van professor J.M.A. Riksen-Walraven. Zij omschrijft in “De Kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang” (2004/ pp 100-124) 4 basisdoelen voor opvoedingssituaties:

1. het bieden van emotionele veiligheid voor het kind;
2. het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om persoonlijke competenties te ontwikkelen;
3. het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om sociale competenties te ontwikkelen;
4. overdracht van waarden en normen.

In dit hoofdstuk willen we de doelen uiteenzetten en beschrijven hoe we deze basisdoelen handen en voeten geven op Wittering.nl. Voor de bso specifiek vindt u in Deel 2 een aanvulling hierop en wordt nader uiteengezet hoe deze doelen in de praktijk gebracht worden.

Het bieden van emotionele veiligheid voor het kind

Dit is de basis van elk handelen in onze kinderopvang. Kinderen moeten zich “thuis” voelen, moeten zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Pas dan kunnen ze zich verder ontwikkelen. Kinderen halen hun gevoel van veiligheid uit drie bronnen:

1. Vaste¹ en sensitieve pedagogisch medewerkers. De beschikbaarheid van sensitief reagerende medewerkers is bevorderlijk voor de veerkracht van kinderen, ook op de langere termijn.
2. De aanwezigheid van bekende leeftijdsgenoten. In een vertrouwde groep kunnen kinderen gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen.
3. De inrichting van de omgeving. Denk daarbij aan akoestiek, licht, kleur en indeling van de ruimte. Bij het maken van keuzes rondom de omgeving, wordt dit als uitgangspunt genomen.

Wittering.nl

Door te werken met “vaste” teams, zijn er altijd bekende gezichten voor de kinderen aanwezig. Samen verantwoordelijk zijn maakt directe feedback op de werkvloer mogelijk. Hierdoor wordt de sensitiviteit van de medewerkers steeds opnieuw verbeterd en aangescherpt. Kinderen hebben leeftijdsgenootjes in hun nabijheid, Wittering.nl laat kinderen hierin zelf keuzes maken. Mocht het beter zijn voor de ontwikkeling van het kind, kan er ook gekozen worden voor samenwerkingsvormen die het team bedenkt.

Het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om persoonlijke competenties te ontwikkelen

Met het begrip “persoonlijke competentie” worden persoonskenmerken bedoeld als weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties. Het kind kan hierdoor leren problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Het kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesses het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties.

Wittering.nl

Door betekenisvolle omgevingen en ontdeksituaties te creëren, kunnen kinderen het leven leren. Dit gebeurt vanuit een holistisch perspectief, waarbij autonomie, relatie en competentie trefwoorden zijn.

---

¹ Zie randvoorwaarden

Het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om sociale competenties te ontwikkelen

Sociale competenties omvatten vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat.

Hierbij leren kinderen wat gevoelens zijn en hoe ze ermee om kunnen gaan. Wat je kunt benoemen, kun je ook beter hanteren. Emotionele ontwikkeling is een geleidelijk proces van je leren uiten en die uitingen leren benoemen. Tijdens hun ontwikkeling worden kinderen geconfronteerd met problemen of combinaties van problemen waarmee zij tevoren nog niet te maken hebben gehad en waarvoor zij nog geen oplossing hebben. Voor het goed kunnen oplossen van deze problemen moet een kind kunnen rekenen op sociale ondersteuning, dat wil zeggen begeleiders die zien waar het kind behoefte aan heeft. Dit kan zijn: emotionele steun, gestimuleerd worden of afgeremd worden of informatie en uitleg geven die past bij het ontwikkelingsniveau van het kind. Zo kan het kind positieve ervaringen opdoen waardoor het een goed gevoel over zichzelf kan ontwikkelen (positief zelfbeeld). In dit ontwikkelingsproces nemen in een rap tempo een toenemend aantal personen, volwassenen, broertjes en zusjes en groepsgenoten een plek in. Het kind gaat ervaringen opdoen met anderen, waarbij de begeleiding van pedagogisch medewerkers onontbeerlijk is.

De overdracht van waarden en normen

Om in de samenleving te kunnen functioneren, is het nodig dat kinderen de waarden, normen en regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van kinderen voortdurend een rol. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuur gebonden. Ze veranderen in de loop van de tijd en variëren van samenleving tot samenleving. Normen vertalen in regels en voorschriften hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. In de kinderopvang hanteren wij regels omtrent de veiligheid en het omgaan met elkaar, met de materialen en de omgeving. De pedagogisch medewerkers heeft hierin een voorbeeldrol. Kinderen leren veel meer van wat zij ons zien doen dan van wat wij hen vertellen te doen.

In deel 2 van dit pedagogisch beleid kun je lezen hoe we deze doelen in de praktijk brengen.

1.3 De ontwikkeling van het kind

1.3.1 Welbevinden en betrokkenheid

Welbevinden geeft weer hoe een kind zich voelt. Kinderen die lekker in hun vel zitten, hebben plezier in de dingen die ze ondernemen en in elkaar. Ze genieten. Ze stralen vitaliteit, ontspanning en innerlijke rust uit. Ze stellen zich open en ontvankelijk op, zijn spontaan en durven zichzelf te zijn. Als we deze dingen zien bij een kind, weten we dat het kind lekker in zijn vel zit, dat zijn welbevinden goed is.

Betrokkenheid geeft aan hoe intens een kind bezig is. Kinderen met een hoge mate van betrokkenheid zijn geconcentreerd, van binnenuit gemotiveerd en gedreven bezig met dingen. Ze willen liever niet stoppen met een activiteit.

Welbevinden en betrokkenheid zijn eigenlijk de basisvoorwaarden om te kunnen ontwikkelen. Zit een kind lekker in zijn vel en is het betrokken bij de dingen die het doet, dan wil een kind ontdekken en ontwikkelt het zich. Dit ontwikkelen rangschikken we in verschillende gebieden (ontwikkelgebieden) waarover hieronder meer.

1.3.2 Ontwikkelgebieden²

De ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 verloopt snel, er zijn grote verschillen tussen de jongste en oudste kinderen op de bso. De 4-jarige gaat nog maar net naar de basisschool en de buitenschoolse opvang, de 11-jarige maakt al bijna de overstap naar het voortgezet onderwijs en begint soms al te puberen.

De kern van de ontwikkeling van kinderen tussen 4 en 13 jaar is dat zij steeds zelfstandiger (autonomer) worden.

De verschillende ontwikkelgebieden die hieronder genoemd worden, zijn niet los van elkaar te zien.

Motorische ontwikkeling

Kinderen worden groter, sterker en behendiger naarmate ze ouder worden. Ook hun evenwichtsgevoel ontwikkelt zich steeds verder. Fysiek kunnen ze daardoor meer, ze hebben volwassenen steeds minder nodig om in hun behoeften te voorzien. Een goede motorische ontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor de sociaal-emotionele ontwikkelen, het samen spelen. Kunnen meedoen met motorische spelletjes zoals klimmen, rennen en balspelen zijn belangrijk in het sociale contact.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

In deze periode krijgen kinderen steeds meer inzicht in zichzelf en in hun relaties met anderen. Als ze ouder worden, brengen ze minder tijd door met hun ouders en meer met andere volwassenen en leeftijdgenoten. Doordat hun wereld groter wordt, ontwikkelen ze zich ook sociaal verder. Ze leren zichzelf steeds beter kennen, ook buiten het eigen gezin. Ze ervaren hoe het er bij anderen thuis toegaat, ze vergelijken zichzelf met anderen, ze leren zich te verplaatsen in gevoelens van anderen, ruzies op te lossen en verschillen te overbruggen. Ze ontwikkelen hun geweten en krijgen inzicht in de waarden en normen van de samenleving waarin ze opgroeien.

Morele ontwikkeling

Dit gaat kort gezegd over het besef van goed en fout, de vorming van het geweten en de zelfregulatie van emoties. In deze leeftijdsperiode maken kinderen een sterke ontwikkeling door in het leren kennen en beoordelen van 'goed' en 'fout', kunnen hun emoties steeds beter zelf reguleren en hun eigen belangen een beetje opzij zetten om een conflict op een vriendschappelijke manier op te lossen.

Taal- en communicatieve ontwikkeling

De mens is een sociaal wezen. Communicatie en interactie zijn hierin cruciaal. Taal aanbieden en feedback geven op wat het kind zegt, blijven heel belangrijk. Het samenspel van een goed taalaanbod, het eigen taalvermogen van het kind en feedback van de omgeving zorgt ervoor dat een kind zijn taal steeds verder ontwikkelt. Uiteindelijk gaan kinderen taal niet meer alleen gebruiken voor het alledaagse leven, maar om de wereld verder te ontdekken en na te denken over allerlei morele kwesties.

Cognitieve ontwikkeling

Cognitie is het begrijpen, weten en denken. Cognitieve ontwikkeling is dus het proces van leren en bestaat uit waarnemen en verwerken, denken, bewustzijn, aandacht en concentratie, taalbeheersing, verwerken van kennis en het algemene geheugen. De cognitieve ontwikkeling gaat hand in hand met de ontwikkeling van het

---

² Bron pedagogisch kader 4-13 jaar

brein. Kinderen krijgen meer kennis en steeds betere controle over hun aandacht en gedrag. Ze zijn niet meer zo gemakkelijk af te leiden. Ze kunnen beter focussen op de dingen waarmee zij bezig zijn en hun geheugencapaciteit groeit enorm. Hun hersenen worden geschikt om plannen te maken en om na te denken over hun eigen handelingen en de consequenties daarvan. Ook dat betekent dat kinderen naarmate zij opgroeien volwassenen steeds minder nodig hebben om hen te beschermen tegen gevaar of om hun leven te regelen. Kinderen gaan meer openstaan voor anderen, de invloed van andere leeftijdsgenoten wordt groter.

Expressieve en beeldende ontwikkeling

Kunst is altijd en overal, het maakt deel uit van onze wereld: muziek, dans, drama en beeldende kunsten. Het ontwikkelen van creativiteit draagt bij aan de zelfstandigheid en eigenheid van kinderen: ze leren op een andere wijze problemen op te lossen, 'out of the box' te denken.

Virtuele ontwikkeling

Kinderen groeien op in een nieuwe, fascinerende wereld. Het virtuele milieu bestaat uit tv, mobieltjes, computer, tablet, internet, gaming, etc. Dit 'virtuele milieu' is voor kinderen niet een instrument maar een leefwereld, waar ze recht hebben om zich vrijuit te ontplooiën. Het gaat dan niet alleen om bescherming, maar ook om genieten en ontdekken. Vrij kun je alleen zijn als je begrensd en beschermd bent, als je begeleid wordt in de stappen die je neemt, als je voorgeschoteld krijgt wat je aankunt.

Kinderen tussen de 4 en de 8 jaar ontwikkelen zich door kennis te vergaren over de wereld. Zij doen dit door te ontdekken, vragen te stellen en eindeloos te observeren. Op basis van deze kennis worden verbanden gelegd. Het internet biedt in deze leeftijdsfase een kans om te zoeken en antwoorden te vinden. Daarmee neemt ook de noodzaak tot media-educatie toe: kennis is overal, maar niet altijd betrouwbaar. Het doen van spelletjes op de computer wordt als activiteit beperkt aangeboden, waarbij kinderen de tijd krijgen om de opgedane indrukken te verwerken.

Kinderen tussen de 8 en de 10 jaar ontwikkelen met name hun cognitieve vaardigheden, maar ook op creatief en motorisch gebied nemen de vaardigheden toe. Spelend leren op de computer is voor kinderen vanzelfsprekend en kan een zinvolle aanvulling zijn op het schoolse leren.

Kinderen tussen de 10 en de 12/13 jaar zijn bezig met de ontwikkeling van hun sociale identiteit: wie ben ik en wie zijn mijn vrienden, waar hoor ik bij? Lichamelijk bevinden ze zich in een groeispurt en hormonen maken zich klaar voor de pubertijd. De mogelijkheden die sociale media bieden sluiten aan bij deze ontwikkelingstaken. Ook in deze periode is begeleiding belangrijk om te zorgen dat de morele ontwikkeling van kinderen niet overmatig bepaald wordt door het gebrek aan normen en waarden in het virtuele milieu. Daarnaast is het belangrijk om kinderen te leren over privacy en het gevaar van misbruik van gegevens.

Seksuele ontwikkeling

Vanaf 3 jaar weten kinderen of zij een jongen of een meisje zijn, vanaf ongeveer 6 à 7 jaar komt het besef dat meisjes later vrouwen worden en jongens later mannen. Kleuters gaan heel vanzelfsprekend om met hun eigen lijf en dat van anderen. Ze zijn nieuwsgierig en onderzoekend: nieuwsgierig naar hoe alles in elkaar zit, onderzoekend naar eigen en andermans lichaam. Bij het doktertje spelen bekijken ze elkaars lijf en voelen ze. Ze zijn zich daarbij nog niet bewust van wat volgens de volwassenen wel of niet hoort.

Kinderen tussen 6 en 10 jaar lijken niet zo heel geïnteresseerd in seksualiteit. Dat is echter schijn. Kinderen van deze leeftijd begrijpen al dat volwassenen er iets van vinden en zullen dingen uitproberen buiten het zicht van volwassenen. Anderzijds kunnen ze opmerkingen maken of moppen vertellen om volwassenen uit te dagen tot een reactie. Ze verkennen de grenzen: hoe ver kun je gaan met praten over seksualiteit? Ze trekken vooral op

met kinderen van hun eigen sekse, maar verliefdheid vinden ze interessant. Ook zijn kinderen van deze leeftijd zich sterk bewust van het verschil tussen jongens en meisjes.

Kinderen tussen 10 en 13 jaar krijgen steeds meer belangstelling voor volwassen vormen van seksualiteit, al zijn er enorme individuele verschillen. Meisjes en jongens trekken nog steeds vooral op met kinderen van hun eigen sekse, Vooral de 11- en 12-jarigen zoeken elkaar lichamelijk wel via spel, met duwen, trekken en aan elkaar hangen.

In deel 2 van dit pedagogisch beleid zijn de ontwikkelgebieden verwerkt in randvoorwaarden, middelen en pedagogisch handelen tijdens de dagritmemomenten.

Deel 2

2.1 Randvoorwaarden om pedagogische doelen te bereiken

De locatie

Voor het bereiken van de 4 pedagogische basisdoelen hebben we een aantal randvoorwaarden en gebruiken we pedagogische middelen die voorzien in de basisbehoefte van kinderen. De randvoorwaarden worden hieronder nader uitgewerkt.

Basisgroepen en pedagogisch medewerkers

Op de bso worden de kinderen opgevangen in een basisgroep. Een basisgroep is een vaste groep waarin de kinderen van de buitenschoolse opvang zijn ingedeeld, maar is niet gekoppeld aan een fysieke ruimte. Meerdere basisgroepen kunnen zodoende samen in een grote ruimte vertoeven. Voor kinderen en ouders is inzichtelijk van welke ruimte(s) de basisgroep gebruik maakt.

Elke basisgroep kent een team van vaste pedagogisch medewerkers, het streven is een vast team van maximaal vier medewerkers. Deze vaste medewerkers zijn het aanspreekpunt voor ouders. Er wordt gestreefd naar goed personeelsbeleid zodat een vaste pedagogisch medewerker bij o.a. langdurige ziekte of verlof structureel vervangen wordt.

De leeftijdsopbouw van de basisgroepen kan verschillen. In onderstaande tabel is te zien welke groepsindeling er op de locatie is.

2. Leeftijdsopbouw van de groepen.

groepen	leeftijd	Max. aantal kinderen	Aantal pedagogisch medewerkers	Aantal stagiairs
Flippers	4-7	20	2	0
Snorkels	4-7	20	2	1
Duikers	8-12	20	2	0
Surfers	8-12	20	3	0
Nieuwe groep per 7-5	8-12	10	1	0
Combi Flippers/Duikers op woensdag en vrijdag op groep Flippers	4-12	20	2	0
Combi Snorkels/Surfers op woensdag en vrijdag op groep Snorkels	4-12	20	2	0

Verlaten van de basisgroep

In de volgende situaties kunnen kinderen de basisgroep verlaten:

3. Opendeurenactiviteiten

De bso heeft meerdere ruimtes. De kinderen maken gebruik van de verschillende ruimtes, verlaten hun basisgroep en gaan soms meteen uit school naar een activiteit buiten de eigen basisgroep. Daarnaast is de sportzaal Windkracht5, vijf middagen per week beschikbaar om daar gerichte sport- en spel activiteiten aan te bieden.

Tijdens opendeuren-activiteiten kan de beroepskracht-kind-ratio (BKR) tijdelijk worden losgelaten, echter de BKR is op basisgroepniveau bepaald.

4. Samenvoegen van groepen

Tijdens vakanties of op dagen dat er structureel minder kinderen zijn, kunnen groepen worden samengevoegd. Indien de maximale groeps grootte het toelaat, kunnen volledig aanwezige basisgroepen structureel worden samengevoegd tot één groep waarbij in principe één vaste pedagogisch medewerker aanwezig is. In de tabel van de leeftijdsopbouw van de groepen (zie hiervoor) is te zien welke groepen op welke dag structureel samengevoegd worden.

Het samenvoegen van groepen biedt voordelen t.o.v. het werken met groepen met minder kinderen. Er zijn meer speelmogelijkheden voor kinderen en als door het samenvoegen twee pedagogisch medewerkers op de groep werken draagt het bij aan transparantie en veiligheid.

5. Opvang aan het begin en het einde van de dag.

Ook aan einde van de dag kunnen groepen samengevoegd worden. Tijdens vakantieopvang kunnen groepen aan het begin en het einde van de dag worden samengevoegd.

Beroepskracht-kind-ratio (BKR)

Om te bepalen of er voldoende beroepskrachten worden ingezet op het feitelijk aantal aanwezige kinderen, wordt gebruik gemaakt van 1ratio.nl. Dit rekenmiddel is ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van SZW in samenwerking met de convenantpartijen Brancheorganisatie Kinderopvang, BOinK, GGD Nederland en VNG.

Incidenteel en structureel afnemen van extra dagdelen of ruilen van dagen

Het is mogelijk om structureel en incidenteel een extra dag(deel) af te nemen. De voorkeur gaat uit naar extra opvang binnen de eigen groep omdat het gevoel van veiligheid en geborgenheid voor het kind voor ons voorop staat. Indien er geen plaats is op de eigen groep, is opvang op een andere groep mogelijk. Ouders dienen hiervoor wel vooraf schriftelijke toestemming te verlenen.

Ook is het mogelijk om een dag te ruilen. Voor het ruilen van dagen hanteren wij de richtlijnen zoals die zijn vastgelegd in het ruilbeleid. Dit kan binnen de eigen groep van het kind mits de betreffende maximale groeps grootte en de personele bezetting dit toelaat.

Achterwachtregeling

Volgens de wet- en regelgeving mag er gewerkt worden met een achterwacht in de situatie dat er slechts één pedagogisch medewerker aanwezig is op de locatie en de beroepskracht-kindratio niet wordt overschreden. Op welke manier de achterwacht geregeld is op de locatie, is opgenomen in de werkafspraken veiligheid van de locatie.

Half uurs-regeling(3-uursregeling tijdens schoolvakanties en andere vrije dagen)

Tijdens schoolweken kunnen er ten hoogste een half uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens de beroepskracht-kindratio (BKR) vereist is. Minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer er tijdelijk wordt afgeweken van de beroepskracht-kindratio. In het rooster registreren we de werktijden van de pedagogisch medewerkers, dit rooster is inzichtelijk op de locatie.

Vaste tijden BKR-norm

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
17:30-18:00	17:30-18:00	17:15-17:45	17:30-18:00	17:30-18:00

--	--	--	--	--

Als de opvang de hele dag beslaat (bijvoorbeeld tijdens vakantieopvang), dan geldt de 3-uursregeling. Er kunnen dan ten hoogste drie uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens de beroepskracht-kindratio vereist is. Minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer er tijdelijk wordt afgeweken van de beroepskracht-kindratio. In het rooster registeren we de werk- en pauzetijden, dit rooster is inzichtelijk op de locatie.

Studiedag en/of vakantiedagen

Dagdeel	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Ochtend	08:15-09:00	08:15-09:00	08:00-09:00	08:15-09:00	08:00-09:00
Middag (pauze tijden)	1 ^e pauze: 13:00-13:30 2 ^e pauze 13:35-14:05	1 ^e pauze: 13:00-13:30 2 ^e pauze 13:35-14:05	1 ^e pauze: 13:00-13:30 2 ^e pauze 13:35-14:05	1 ^e pauze: 13:00-13:30 2 ^e pauze 13:35-14:05	1 ^e pauze: 13:00-13:30 2 ^e pauze 13:35-14:05
Avond	17:30-18:00	17:30-18:00	17:00-17:45	17:30-18:00	17:00-17:45
Totaal	2.5 uur	2.5 uur	2.75 uur	2.5 uur	2.75 uur

Transparantie

In de kinderopvang is het vier-ogenprincipe verplicht, in de bso niet. Wij hechten echter ook op de bso veel waarde aan transparantie en (emotionele) veiligheid. In onze werkafspraken veiligheid van de locatie hebben we afspraken hierover vastgelegd.

Grootte en inrichting van de binnen- en buitenruimtes

Voor de buitenschoolse opvang is tenminste 3,5 vierkante meter bruto oppervlakte per kind voor spelactiviteiten ingericht. Er is tenminste 3 vierkante meter bruto buitenspeelruimte beschikbaar per kind, deze ruimte is toegankelijk voor de kinderen en vast beschikbaar. Als de buitenruimte niet direct aan de buitenschoolse opvang grenst, ligt deze wel in de nabijheid en is veilig te bereiken.

Wennen van kinderen

In onderdeel 2.3 van het pedagogisch beleid beschrijven we hoe we pedagogisch handelen als kinderen komen wennen op de bso. Hier gaat het om de wettelijke bepalingen rondom wennen.

Een kind dat nieuw komt op de bso mag altijd eerst wennen. Dit mag voorafgaand aan de officiële plaatsingsdatum twee keer een dagdeel. Hiervoor dient te allen tijde de door de ouders ondertekende plaatsingsovereenkomst door de organisatie te zijn ontvangen. Na de plaatsingsdatum kan het nog één of twee keer. De beroepskracht-kindratio en de maximale groepsgrootte wordt bij het wennen gehanteerd. In overleg tussen ouders en de pedagogisch medewerker worden de wendata afgesproken en schriftelijk vastgelegd en ondertekend. Er kunnen maximaal twee kinderen tegelijk op een groep wennen.

2.2 Middelen om pedagogische doelen te bereiken

Dagelijks wordt op alle momenten van de dag en tijdens alle activiteiten gewerkt aan de 4 basisdoelen uit de wet. Binnen de bso beschikken wij over een aantal middelen die ingezet kunnen worden om deze doelen te bereiken. Het NJI³ beschrijft in het boekje 'pedagogische kwaliteit op orde' een aantal middelen die wij hieronder zullen beschrijven. Omdat wij het observeren van kinderen en het contact met ouders zien als belangrijke middelen bij het werken aan de doelen, hebben wij deze aan de door het NJI genoemde middelen toegevoegd.

Interactie tussen pedagogisch medewerker en kind

De pedagogisch medewerker vormt in onze ogen de basis voor de pedagogische kwaliteit. Een goede interactie met kinderen en met collega's is van essentieel belang voor het welbevinden van kinderen, de belangrijkste voorwaarde voor ontwikkeling op alle gebieden. Een pedagogisch medewerker communiceert de hele dag en zal zich dus bewust moeten zijn van de invloed van haar manier van communiceren op de kinderen en op haar collega's. Wij zien het werk van de pedagogisch medewerker als dat van een concertviolinist. Hoewel hij is opgeleid en kan spelen zal hij dagelijks zijn viool moeten stemmen, zijn toonladders moeten oefenen en met collega-musici moeten afstemmen. Ook onze pedagogisch medewerkers zijn opgeleid en kunnen kinderen begeleiden, maar ook zij moeten dagelijks reflecteren op hun handelen en afstemmen met collega's. De vaardigheden waarover onze pedagogisch medewerkers beschikken om dit werk te volbrengen, staan hieronder uitgewerkt.

Emotionele ondersteuning bieden

De pedagogisch medewerker toont een warme belangstelling voor de kinderen en geeft hen emotionele steun wanneer zij die nodig hebben. Zij reageert over het algemeen tijdig en adequaat, zowel verbaal als non-verbaal, op de signalen van de kinderen en fungeert daardoor als veilige haven. Als zij niet onmiddellijk op een signaal kan reageren, laat zij in elk geval merken dat zij het heeft opgemerkt en zorgt ervoor dat er tijdig een meer volledige reactie volgt. De pedagogisch medewerker heeft geregeld oogcontact met kinderen, er wordt geknuffeld en samen gelachen.

Respect voor de autonomie

De pedagogisch medewerker erkent en waardeert alle kinderen als individuen met hun eigen ideeën en perspectieven. Zij laat dit expliciet merken door de kinderen ruimte en tijd te geven om zoveel mogelijk zelf te doen en zelf keuzes te maken. Zij verwoordt het perspectief van kinderen en spreekt waardering uit voor hun ideeën. Zij staat toe dat de kinderen onderhandelen over dingen die zij willen. Respectvol omgaan met kinderen uit zich ook in vragen om medewerking van kinderen in plaats van hen te commanderen.

Leiding geven en structuur bieden

De pedagogisch medewerker structureert situaties, activiteiten en taken voor de kinderen zodanig dat zij ze kunnen overzien en met succes kunnen voltooien. Zij geeft tijdig aan wat zij van kinderen verwacht; wat waar en wanneer mag. Zij herinnert kinderen vriendelijk aan de regels als zij die overtreden. Zij stelt voldoende grenzen en doet dat ook tijdig zodat kinderen niet het gevoel krijgen dat zij voortdurend in overtreding zijn. Bij het corrigeren van kinderen biedt zij afleiding en alternatieven en geeft complimentjes voor successen. Zij is zich bewust van het feit dat kinderen van straf een naar gevoel krijgen en niet leren wat er van hen verwacht

---

³ Nederlands Jeugd Instituut

wordt. Daarom is zij meer gericht op het belonen van gewenst gedrag dan op het corrigeren van ongewenst gedrag. M.a.w. de pedagogisch medewerker geeft effectief en positief leiding aan kinderen.

Informatie en uitleg geven

De pedagogisch medewerker begeleidt op een vanzelfsprekende manier haar interacties met de kinderen met taal. Zij legt steeds uit wat er gaat gebeuren en wat zij doet, luistert naar en reageert op vragen van kinderen en verwoordt hun intenties en gevoelens als zij dat zelf (nog) onvoldoende kunnen. Zij praat niet alleen veel met kinderen, maar stemt wat ze zegt ook af op de interesse en het begripsniveau van de kinderen. Zij praat vooral *met* en niet *tegen* kinderen, de interacties hebben het karakter van een dialoog, waarbij de pedagogisch medewerker een adequate balans hanteert tussen luisteren en praten. De pedagogisch medewerker gebruikt haar interacties met kinderen niet alleen om te communiceren, maar stimuleert ook het taalgebruik en taalbegrip van de kinderen. Zij moedigt hen aan om hun gedachten en gevoelens te verwoorden en biedt door haar goed afgestemde taalaanbod de kinderen de kans hun taalvaardigheid verder te ontwikkelen.

De communicatie binnen BSO Wittering verloopt zoveel mogelijk volgens de Gordon methode. *De Amerikaan Thomas Gordon (1918-2002) was een ontwikkelingspsycholoog die uitging van gelijkwaardigheid in relaties. Centraal in zijn visie staan respect en aandacht voor elkaar en ruimte voor ieders eigen karakter. De rode draad van zijn methode is de taal van acceptatie.* In opvoedingsrelaties betekent dit dat de opvoeder het kind in zijn waarde laat en respectvol benadert. Eigenlijk zijn het de democratische principes die binnen het gezin worden geïntroduceerd. Het systeem benadrukt de effectieve communicatie en oplossingsgerichte conflictantering. Het win-win principe staat centraal.

In die context kan een kind groeien, zichzelf ontwikkelen en problemen leren oplossen. Het maakt dat een kind productiever en creatiever wordt en zich gelukkig zal voelen.

Interacties tussen kinderen begeleiden

De pedagogisch medewerker reageert positief op positieve interacties tussen kinderen die zich spontaan voordoen. Daarnaast bevordert zij zelf *actief* positieve interacties tussen kinderen door een situatie te creëren die de kans op positieve interacties vergroot ofwel door kinderen actief op elkaar te richten en hen aan te moedigen tot positieve interacties wanneer zich daar een geschikte gelegenheid voordoet. Daarnaast begeleidt de pedagogisch medewerker kinderen bij het aangaan en oplossen van conflicten. Zij zal daarbij zoveel mogelijk als bemiddelaar optreden en kinderen de gelegenheid geven hun zienswijze te uiten en met elkaar oplossingen te bedenken.

Actief luisteren

Gordon hecht veel waarde aan communicatie. Kinderen kunnen goed aangeven wat ze willen, met of zonder woorden. Onze pedagogisch medewerker probeert de gevoelens of behoeften van een kind te verwoorden om er zo achter te komen wat een kind bedoelt of wat er aan de hand is. Gordon noemt dit actief luisteren. Op die manier ontstaat er niet alleen begrip maar ook vertrouwen. Daarbij laat de groepsleiding voelen dat zij het kind begrijpt en accepteert.

Ik-boodschappen

Gordon introduceerde de term 'ik-boodschap' voor een heel specifieke vorm van communicatie. Als een kind iets doet wat een pedagogisch medewerker niet wil, benoemt ze heel concreet waarom dat voor haar vervelend is. Een kind krijgt daarmee de kans zich in een ander te verplaatsen, zonder dat het zich persoonlijk aangevallen voelt. Deze manier van communiceren leidt tot meer zelfstandigheid, zelfvertrouwen en groei bij zowel opvoeder als kind. Je accepteert wel het kind, maar niet het gedrag van dat moment.

Ontwikkeling stimuleren

De pedagogisch medewerker biedt extra stimulering van de persoonlijke competenties van de kinderen. Zij doet dit door de aandacht van kinderen op bepaalde dingen te richten, door nieuwe activiteiten of nieuw spelmaterialiaal aan te bieden of ze te wijzen op nieuwe mogelijkheden van het spelmaterialiaal. De pedagogisch medewerker stemt die stimulering goed af op de aandacht, het ontwikkelingsniveau en de toestand van de kinderen, waardoor zij de interesse van de kinderen prikkelt terwijl ze over-stimulering voorkomt.

De groep

In tegenstelling tot thuis bevinden kinderen zich op de bso in een groep. Deze groep wordt door onze pedagogisch medewerkers ingezet als middel om kinderen een veilige en uitdagende omgeving te bieden. Door middel van een vast dagritme, groepsregels, rituelen, vieringen, afspraken en 'een eigen plekje' (bijvoorbeeld in de vorm van een mandje/laatje met eigen spulletjes) en foto's wordt binnen de groep gewerkt aan de emotionele veiligheid van kinderen en aan de saamhorigheid. Samen activiteiten doen en feestjes vieren draagt bij aan het gevoel bij elkaar te horen. Zo delen we met elkaar belevenissen, gedachten, wensen en emoties.

Een vast dagritme, waarin activiteiten met de hele groep worden afgewisseld met spelen in kleine groepjes, helpt de middag voorspelbaar te maken voor kinderen. Overgangsmomenten zijn voor kinderen vaak onduidelijk en onvoorspelbaar. Daarom begeleiden we die met woorden en rituelen.

Daarnaast biedt de groep kinderen de mogelijkheid om verschillende rollen te spelen en uit te proberen: waar blink ik in uit? Waar ben ik bijzonder in en waarin lijk ik juist op anderen? Ben ik de oudste of de jongste? Wat durf ik en wat durven anderen? Wie leidt en wie volgt? Waar liggen mijn talenten?

Ook voor het oefenen met sociale vaardigheden is de groep een uitstekende omgeving. Spelenderwijs wordt geoefend met 'om de beurt', 'samen delen' en 'helpen en geholpen worden'.

In een groep vinden ook negatieve interacties plaats: verschillen van mening, conflicten en ruzies horen erbij. De groep vormt een mini-samenleving, waarbinnen kinderen leren omgaan met en gebruik maken van verschillen tussen mensen en vormt een oefenplaats voor democratisch burgerschap. Op de buitenschoolse opvang wordt daarom actief gewerkt met verschillende vormen van kinderparticipatie.

Ook bij het begeleiden van de groep spelen de interactievaardigheden een rol. De pedagogisch medewerker gebruikt de interactievaardigheden zowel naar individuele kinderen ('Ik zie dat je verdrietig bent, klopt dat?) als naar de hele groep ('Ik zie dat jullie heel veel zin hebben om naar buiten te gaan!').

Inrichting en materialen

De groepsruimtes worden zodanig ingericht dat sfeer en uitstraling passen bij onze visie en bij de leeftijd van de kinderen. De indeling in activiteitenplekken is overzichtelijk en de verschillende activiteitenplekken zijn compleet ingericht en voor kinderen duidelijk herkenbaar. Dit draagt bij aan de emotionele veiligheid en de autonomie van kinderen: kinderen weten wat ze waar kunnen vinden en kunnen ook zelfstandig materialen pakken en gebruiken. Hoeken voor druk en rustig spel zijn van elkaar gescheiden zodat kinderen elkaar niet hoeven storen in hun spel. Er zijn plekken om alleen of juist samen te spelen in kleine of grotere groepen. De indeling en inrichting van de ruimtes wordt aangepast als de samenstelling van de groep of het pedagogische handelen daarom vragen. Op deze manier werkt de ruimte altijd ondersteunend aan het pedagogisch handelen.

Ook bij de inrichting van de buitenruimtes wordt rekening gehouden met de leeftijden en ontwikkelingsbehoefte van de kinderen die er gebruik van maken. Er wordt altijd gezorgd voor gelegenheid tot

grof motorisch- en sensorisch spel. De buitenruimte wordt zoveel als mogelijk uitdagend ingericht met mogelijkheden om te exploreren en te creëren. Ook buiten zijn er plekken om individueel en samen, rustig en druk te spelen.

De op de groep aanwezige materialen zijn gevarieerd en dragen bij aan de verschillende ontwikkelgebieden zoals creativiteit, techniek, sport en beweging, toneel en muziek, natuurbeleving en milieu, lezen en media en koken. Er wordt gezorgd voor materialen die passen bij de leeftijd en uitnodigen tot exploreren en creëren. Sommige materialen lenen zich om alleen mee te spelen, andere nodigen juist uit tot spel. Kinderen worden betrokken bij de zorg voor materialen en leren zo spelenderwijs zorg te dragen voor hun omgeving. Schoonmaken en opruimen is leuk als je het samen doet!

Kinderparticipatie

Voor het begrip van kinderpaticipatie zijn verschillende definities. Een definitie die vaak voorkomt is dat kinderpaticipatie georganiseerde activiteiten zijn die tot doel hebben kinderen invloed of medezeggenschap te geven bij zaken die hen aangaan (www.encyclo.nl). Een andere veel voorkomende definitie is:

“kinderparticipatie een democratisch proces is waardoor kinderen actief betrokken worden bij de besluitvorming die hen aangaat” (Nielander & Ooms, 2003). Kinderparticipatie is geen activiteit maar een houding (Vleesenbeek & Kamminga, 2005). Het is een rode draad in de omgang met kinderen. Een belangrijk middel voor pedagogisch medewerkers om deze houding tot uitdrukking te brengen is luisteren naar kinderen (Zanderink, 2010).

Kinderparticipatie heeft een positief effect op het zelfvertrouwen, de communicatieve vaardigheden en stimuleert de betrokkenheid van kinderen bij de BSO. Kinderparticipatie heeft ook een educatieve waarde. Wij leven in Nederland in een democratie: samen leven, luisteren naar elkaar, een eigen mening vormen en deze (leren) uiten zijn belangrijke waarden in onze samenleving.

Dit betekent dat we kinderen betrekken bij de inrichting van de ruimtes, het aanschaffen van speelgoed en de organisatie van activiteiten. We laten kinderen zelf aan het woord, stimuleren hen om een mening te vormen en er voor uit te komen.

Er zijn verschillende manieren om dit aan te pakken. We gaan bijvoorbeeld met kinderen in gesprek en houden brainstormsessies waarbij de vrijgekomen ideeën uitgangspunt zijn om op door te gaan. Goed kijken en luisteren naar de interesses en belangstelling van de kinderen is daarbij altijd het uitgangspunt. Kinderen de ruimte geven betekent niet dat we als pedagogisch medewerker niets aan zouden mogen dragen. De pedagogisch medewerkers hebben juist de taak om de wereld en mogelijkheden van kinderen te verbreden en dit doen we door zelf ook ideeën aan te dragen. Als pedagogisch medewerkers stellen we de kinderen in de gelegenheid om een stap verder te zetten. De kinderen geven zelf wel aan of zij er iets mee willen of niet.

Activiteitsaanbod

Bij het aanbieden van activiteiten wordt rekening gehouden met een evenwichtige verdeling tussen vrij spel en georganiseerde activiteiten, begeleid en onbegeleid spel. Tijdens vrij spelmomenten krijgen kinderen de ruimte om hun eigen spel en spelgenootjes te kiezen, waarbij de pedagogisch medewerker betrokkenheid toont bij het spel en mogelijkheden aangrijpt om het spel te verdiepen of uit te breiden.

Zowel in vakanties als tijdens schoolweken worden ontwikkelingsgerichte activiteiten aangeboden, waarbij kinderen een vrije keuze hebben of ze daaraan willen deelnemen. Deze activiteiten worden begeleid door een pedagogisch medewerker of een daarvoor ingehuurde docent. Georganiseerde activiteiten zullen naast plezier ook vaak talentontwikkeling tot doel hebben. Daarnaast worden dagelijkse activiteiten als tafel dekken en opruimen gebruikt om kinderen vaardigheden aan te leren en waarden en normen over te brengen.

Zowel bij vrij spel als bij georganiseerde activiteiten wordt rekening gehouden met het beleid voor veiligheid, sociale competentie, persoonlijke competentie en/of overdracht van normen en waarden.

In onderstaand schema worden voorbeelden gegeven van ontwikkelingsgerichte activiteiten, die we doen met kinderen op de bso.

	4 – 7 jaar	8 – 12 jaar
Motoriek Sport en bewegen	Beweegspelletjes, apenkooien, springen met de trampolines of slingeren in de ringen.	Koningsbal, voetbal toernooitjes, slagbal, werken met kasten en andere materialen uit de gymzaal.
Sociaal	Samen eten, kringspelletjes, samen een kunstwerk maken.	Samen eten, gezelschapsspelletjes, sport & spel in teamverband.
Taal en communicatie Virtueel	Voorlezen en filmpjes kijken.	(voor-)lezen en spelen met de spelcomputer. Met een groepje een filmpje maken.
Expressie Creatief	Spelen met een combinatie van creatieve materialen, waaronder kosteloos materiaal.	Een kunstwerk maken van scrapmateriaal; leren hoe je graffiti maakt.
Techniek	Eenvoudige proefjes doen met huis-tuin-en-keuken-materiaal	Kapotte apparaten uit elkaar halen. Robots bouwen en programmeren.
Toneel en muziek	Rollenspellen in de (thema) hoeken, toneelstukjes maken.	Zelf toneelstukjes maken in een langer lopend project, inclusief decor maken. Dansen in het theater.
Koken	Koekjes bakken	Fruitsalade maken
Cognitie Natuurbeleving en milieu	Eenvoudige activiteiten rondom de waterplas, op het strandje, in het park of eigen buitenruimte. Beestjes en blaadjes zoeken.	Beestjes zoeken en opzoeken wat het is. Inspelen op maatschappelijke vraagstukken: energie, smelten van de ijskappen.

De mentor en het observeren van kinderen

De pedagogisch medewerker observeert kinderen zowel individueel als in groepsverband om hen beter te leren begrijpen, adequaat op hun behoeftes, mogelijkheden en beperkingen in te kunnen spelen en activiteiten te kiezen die hierbij aansluiten. Daarbij worden het welbevinden en de ontwikkeling van het individuele kind én het groepsfunctioneren gevolgd.

Elk kind krijgt bij de start op de bso een mentor toegewezen gekregen. Dit is een vaste pedagogisch medewerker en ouders en het kind weten wie dit is, weten wie hun aanspreekpunt is. De mentor volgt de ontwikkeling van het kind a.d.h.v. ontwikkellijsten die elk half jaar worden ingevuld. Op basis van behoefte vindt er een gesprek plaats tussen de medewerker, het kind en de ouders over de ontwikkeling van het kind. Wij vinden het belangrijk dat het kind deelneemt aan het gesprek omdat het o.a. gaat over zijn welbevinden en het belangrijk is dat hij zijn ideeën daarover kan verwoorden. In de praktijk gebeurt dit meestal alleen bij kinderen vanaf 8 jaar.

Tijdens de opvangperiode kunnen er zorgen ontstaan over het gedrag of de ontwikkeling van een kind. Deze zorgen worden door ons altijd met ouders besproken zodat er samen gekeken kan worden wat een kind nodig heeft aan begeleiding. Wij werken samen met lokale zorgteam- en opvoedinstanties (bijvoorbeeld Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en wijkteams) die we in samenspraak met ouders kunnen inschakelen om met ons mee te kijken. Als de benodigde begeleiding de kennis en kunde van onze medewerkers te boven gaat, zullen wij met hulp van deze instanties ouders zo goed mogelijk doorverwijzen naar alternatieve vormen van opvang of begeleiding.

Informereren mentor.

Ouders en kinderen worden middels een brief op de hoogte gebracht van de mentor. Indien mogelijk overhandigd de mentor de brief zelf. Daarnaast streven we ernaar om de intake gesprekken zoveel mogelijk door de directe mentoren te laten doen. Zo kan er vanaf dag één een band met ouder en kind worden opgebouwd.

Oudercontacten

Wij hechten groot belang aan een goed contact met ouders en streven ernaar om door ouders gezien te worden als partners in de opvoeding. Voor het welbevinden van kinderen is het belangrijk dat ook ouders zich op de bso thuis én gehoord voelen, zodat de verschillende leefwerelden van het kind (thuis, school en op de bso) met elkaar verbonden worden. Daarom organiseren wij vaste momenten waarop wij met ouders in gesprek gaan over opvoeding en de ontwikkeling van hun kind. Denk hierbij aan de haalmomenten, nieuwsbrieven en bij behoefte een gesprek met de mentor over de ontwikkeling op de bso.

2.3 Pedagogisch handelen

Gedurende de dag zet de pedagogisch medewerker allerlei vaardigheden in om de ontwikkeling van de kinderen te begeleiden en te stimuleren. Dit uit zich in pedagogisch handelen tijdens de verschillende momenten op de dag. In onderstaande momenten van de dag (de zgn, dagritmomenten) wordt steeds beschreven wat de randvoorwaarden zijn en wat dit dagritmoment vraagt aan pedagogisch handelen van onze pedagogisch medewerkers.

Wennen

Als kinderen nieuw komen in de groep, vraagt dat om zorgvuldige begeleiding.

Tijdens het wenproces bouwt de pedagogisch medewerker een persoonlijke relatie op met het kind en de ouders. Daarin wordt de basis gelegd voor een gevoel van vertrouwen en veiligheid. Kennismaken met het nieuwe kind is een proces waarin de andere kinderen ook een belangrijke rol spelen. De nieuwkomer moet wennen aan de groep, maar de groep moet ook de nieuwkomer leren kennen. De pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat er vertrouwde relaties ontstaan tussen de kinderen.

Ook het afscheid nemen van een groep hoort bij het leven. Kinderen stromen door naar een volgende groep of verlaten de bso. De pedagogisch medewerker schenkt aandacht aan dit afscheid en de start in een nieuwe groep.

Randvoorwaarden

- Er vindt een intakegesprek met de ouders en het kind plaats waarin de pedagogisch medewerker ouders informeert over de gang van zaken op de bso en op de groep. Ouders informeren de pedagogisch medewerker over thuis en school. Er wordt een rondleiding gegeven.
- Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De ouder en het kind wordt geïnformeerd wie de mentor is.
- Er worden afspraken gemaakt over het wennen van het kind op de bso.
- Als er een nieuw kind met een fysieke beperking of gedragsprobleem in de groep komt, bespreekt de pedagogisch medewerker vooraf met de ouders (en, afhankelijk van de leeftijd, met het kind) wat ze vertelt aan de andere kinderen en hun ouders.
- Het nieuwe kind wordt voorgesteld aan de groep, de andere kinderen stellen zichzelf voor.
- Het nieuwe kind krijgt inzicht in het verloop van de middag.
- Het afscheid van de groep wordt van tevoren met ouders besproken en er worden afspraken gemaakt over het wennen op de nieuwe groep.
- Ouders worden geïnformeerd over de gewoontes op de nieuwe groep

Pedagogisch handelen

Om het kind te helpen een plekje te vinden in de groep benoemt de pedagogisch medewerker regelmatig de namen van de kinderen, bijvoorbeeld tijdens tafelmomenten. Ook worden er gesprekjes gevoerd over thuis, over school, over de activiteiten en over gebeurtenissen in de groep. Aan de hand van het ritme van de middag wordt aan het nieuwe groepsgenootje uitgelegd wat er gaat gebeuren. Door steeds terugkerende rituelen rond de vaste dagritmemomenten, zal het kind gewend raken aan de gewoontes van de groep.

De pedagogisch medewerker zal het kind stimuleren om relaties aan te gaan met de kinderen in de groep, door het kind te begeleiden bij het meespelen in een klein groepje. De kinderen die al gewend zijn, worden gestimuleerd om met het nieuwe kind te spelen en het te helpen.

De pedagogisch medewerker erkent ook de gevoelens van ouders die twijfels en vragen hebben rondom de overgang van school naar bso. Ouders krijgen de ruimte om hun gevoelens te uiten en te delen, hun zorgen en twijfels uit te spreken.

Bij het afscheid nemen van de groep krijgen kinderen en ouders informatie over de nieuwe groep. De pedagogisch medewerker benoemt de emoties die gepaard kunnen gaan met afscheid nemen, zoals angst en verdriet, maar ook trots en het je verheugen op iets nieuws.

Binnenkomst

De openingstijden van BSO Wittering.nl zijn:

- de voorschoolse opvang (VSO) van: 07:30 uur tot 08:30 uur
- de naschoolse opvang (BSO) van: 14:00 uur tot 18:30 uur
- in vakantieweken en op studiedagen van: 07:30 uur tot 18.30 uur

Voor iedere vorm tekent u een apart contract met Ons Kindbureau. U kunt kiezen voor een korte middag (tot 17:00) of een lange middag (tot 18:30) opvang.

De voorschoolse opvang wordt geboden door de medewerkers van school, zij vangen de kinderen gedurende de ochtend op. Tijdens de vakantieopvang kunt u kiezen voor het afnemen van ochtenden en/of hele dag.

Het halen uit school markeert de overgang van school naar bso. Vooral voor jonge kinderen is dit een belangrijk moment, het goede verloop ervan bepaalt of het kind zich prettig voelt als hij op de bso begint. Oudere kinderen komen vaak op eigen gelegenheid naar de bso. Tijdens het halen zorgt de pedagogisch medewerker voor veiligheid en geborgenheid, o.a. door elk kind het gevoel te geven gezien te worden.

Bij binnenkomst wordt er rekening gehouden met het feit dat kinderen al een hele schooldag achter de rug hebben. Vlak na school willen kinderen uitpuffen of afreageren na een hele dag op school. De pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat de kinderen aandacht krijgen en zich gezien voelen. Kinderen die een duidelijke structuur nodig hebben, krijgen die. Een kind dat schooltijd behoefte heeft om uit te waaien, kan bij de bso direct na aankomst even buitenspelen.

Randvoorwaarden

- Er is een vaste verzamelplaats bij de school en de pedagogisch medewerker is goed herkenbaar (bijvoorbeeld aan een shirt met Wittering.nl-logo).
- De zelfstandigheidsovereenkomst is ingevuld en getekend door de ouders. Hierin staan o.a. de afspraken omtrent spelen bij vriendjes, zelfstandig naar de bso of naar huis komen, etc.
- Er zijn afspraken over de onderlinge overdracht tussen medewerkers waaronder ook de overdracht vanuit school naar de bso.

Pedagogisch handelen

De pedagogisch medewerker verwelkomt bij het ophalen op school en bij binnenkomst ieder kind persoonlijk. Er is voor elk kind aandacht, elk kind krijgt het gevoel gezien te zijn. De pedagogisch medewerker praat – indien mogelijk - met de leerkracht over hoe de dag is gegaan en of er nog bijzonderheden zijn.

Hoe ouder kinderen worden, hoe groter de behoefte om hun vrije tijd zelf in te vullen. Daarom is er bij het ophalen ruimte om speelafspraken te maken met andere kinderen.

Tafelmomenten

In middagen is een tafelmoment bij aanvang waarop alle jonge kinderen tegelijkertijd iets eten en drinken. De oudste kinderen (vanaf 8 jaar) maken gebruik van het restaurant. Op vaste momenten (bijvoorbeeld 16:00 uur) staat fruit klaar.

Toch kan een gezamenlijk (tafel)moment wenselijk zijn gezien het onderlinge contact tussen kinderen en pedagogisch medewerkers. Zo'n tafelmoment hoeft echter niet altijd direct bij aanvang van de bso plaats te vinden of gekoppeld te zijn aan eten en drinken, maar kan ook verderop in het middagprogramma een plek hebben.

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden bij het eten en drinken op de bso:

- Als de kinderen binnen komen, is er iets te eten en te drinken, aan het einde van de middag is er opnieuw iets te eten en te drinken. Dit kan op afwisselende manieren gebeuren.
- Tussendoor kunnen kinderen zelf water pakken.
- We werken met een verantwoord voedingsbeleid.

Randvoorwaarden bij het creëren van een groepsmoment waarop alle kinderen samen zijn:

- De leeftijd van de kinderen is bepalend voor de frequentie van zo'n groepsmoment.
- Het tijdstip van dit moment kan verschillend zijn: net na het eet- en drinkmoment, aan het einde van de middag.

Pedagogisch handelen

Door te kijken naar de behoefte van de groep en individuele kinderen kan er per dag een andere manier gekozen worden om het eet- en drinkmoment vorm te geven. Zo kan er bijvoorbeeld in kleine tafelgroepjes gegeten worden, de kinderen kunnen zelf kiezen waar ze willen zitten. Dit bevordert het onderlinge contact tussen kinderen. Of er is een buffet waar kinderen zelf hun eten en drinken kunnen pakken. Dit is vooral handig als er grote verschillen bestaan tussen de behoefte aan rust en afreageren bij kinderen. Ook kan er gegeten worden aan een grote tafel waaraan iedereen zijn eten en drinken krijgt. Dit bevordert het groepsgevoel.

De pedagogisch medewerker stimuleert de jongste kinderen om even rustig aan tafel te zitten en iets te eten en te drinken. Zij kunnen soms heel enthousiast aan het spelen gaan, waardoor zij vergeten dat zij honger of dorst hebben of naar de wc moeten. Oudere kinderen zijn al beter in staat hun behoeftes te herkennen en ernaar te handelen. De pedagogisch medewerker vraagt wel of ze wat gegeten/gedronken hebben, maar laten de kinderen zelfstandiger handelen wat betreft eten en drinken.

Tijdens het groepsmoment bevordert de pedagogisch medewerker de interactie tussen kinderen bijvoorbeeld door terug te blikken op de belevenissen op school; vooruit te blikken op wat ze die middag willen gaan doen; belangrijke gebeurtenissen te bespreken zoals belevenissen thuis, in de buurt, een conflict in de groep. Ook

kunnen er plannen gemaakt worden voor het komende vakantieprogramma en kunnen verjaardagen of andere feestelijke gebeurtenissen gevierd worden.

Tijdens eetmomenten hanteren wij het principe van 'pedagogisch mee-eten': de pedagogisch medewerker eet hetzelfde en evenveel als de kinderen en geeft zo het goede voorbeeld.

Spelen en leren

Spelen is de natuurlijke manier van kinderen om te leren. Al spelend leren ze initiatieven nemen, beslissingen nemen, plezier maken, volhouden, weerstand bieden en nog veel meer vaardigheden. Kinderen spelen de hele dag door, alle activiteiten op een dag zijn speel/leermomenten voor kinderen. Op al deze momenten hebben we oog voor het speel/leermoment, maar vooral tijdens vrij spel, activiteiten en het buitenspelen besteden wij extra aandacht aan spelen en leren. Spelen en leren is hieronder opgedeeld in drie elementen: vrij spel, activiteiten en buiten spelen. Na een stukje theorie volgen een aantal randvoorwaarden, waarna het pedagogisch handelen beschreven wordt, ingedeeld naar leeftijd.

1. Vrij spel

De pedagogisch medewerker schept de voorwaarden om spel en leren te ontlocken bij kinderen door de inrichting en indeling van de ruimte, door het dagritme, door te observeren en te plannen. Maar vooral door aan te sluiten bij het spontane spelen en leren van kinderen, kansen te zien en kansen te grijpen. De pedagogisch medewerker kijkt naar wat het kind al kan en sluit hierbij aan om het een stapje verder te brengen in zijn ontwikkeling.

In het vrije spel bepalen de kinderen de inhoud en het verloop van het spel. Vrij spelen is bij uitstek een situatie waarin kinderen op zichzelf kunnen zijn; ze spelen samen of alleen; ze hebben de vrijheid om te spelen zoals zij het bedacht hebben en om er ook weer mee op te houden als zij willen.

Voor de jongste kinderen is het belangrijk dat tijdens het vrij spel de pedagogisch medewerker in de buurt is. Uit onderzoek blijkt dat de spelbetrokkenheid van kinderen hoger is als de pedagogisch medewerker langere tijd in de nabijheid van kinderen zit op een vaste plaats in de groep tijdens vrij spel. Dit komt omdat de kinderen dan weten waar ze is: ze is beschikbaar voor een bemoedigend lachje, een knikje, een vraag, voor troost. Doordat het kind niet constant in de gaten hoeft te houden waar de pedagogisch medewerker is, kan het zich verdiepen in zijn spel waardoor de leerervaring rijker is.

Voor de 7 tot en met 9-jarigen is de pedagogisch medewerker vooral degene die de goede voortgang van hun spel bewaakt: een soort coach. Zij hebben hulp nodig van een volwassene bij het organiseren van dingen of te bedenken wat ze nodig hebben voor hun spel (knijpers om een tent te maken, bijvoorbeeld).

Voor de oudste kinderen is de pedagogisch medewerker in de eerste plaats een vraagbaak. Pedagogisch medewerkers hebben meer levenservaring en kennis en beschikken daardoor over informatie die de kinderen missen.

Randvoorwaarden

De pedagogisch medewerker is tijdens het vrije spel beschikbaar voor kinderen.

- Kinderen kunnen zelfstandig bij het materiaal.
- Het materiaal is heel en compleet.
- Het materiaal is uitdagend (voor alle kinderen is er iets te ontdekken en te oefenen).
- Er zijn materialen met verschillende moeilijkheidsgraden.
- Er is genoeg ruimte om het materiaal op te ruimen.
- Elk opvangmoment zijn er mogelijkheden tot vrij spel.
- Er is een keuze voor kinderen tussen activiteiten of vrij spel.

Pedagogisch handelen

De pedagogisch medewerker past haar houding aan tijdens vrij spel afhankelijk van de leeftijd van de kinderen en het verloop van het spel. Zo houdt ze afstand en observeert, brengt het spel op gang en trekt zich dan terug, of speelt mee.

Kinderen vanaf een jaar of acht kunnen al wat langer zonder direct toezicht spelen. Een pedagogisch medewerker zal dan laten weten waar en hoe zij bereikbaar is en met enige regelmaat gaan kijken. Niet alleen om te checken of alles goed gaat, maar ook om haar interesse in het spel te tonen. Hoe hebben de kinderen problemen opgelost? Wie staat er voor?

De pedagogisch medewerker scheidt de voorwaarden voor vrij spel door materialen klaar te zetten en een gevarieerd vrij spel aanbod te hebben op alle interessegebieden van kinderen. Ook is er de mogelijkheid om in kleine groepjes te spelen en krijgen kinderen de vrijheid om te stoppen met hun spel en met iets anders verder te gaan.

Individuele expressie wordt aangemoedigd (bijv. er wordt niet gevraagd een kopie van een voorbeeld te maken en er wordt beperkt gebruik gemaakt van kleurplaten of kleurboeken). Materiaal wordt regelmatig gewisseld, als kinderen er weinig of niet meer mee spelen. Door het rouleren van speelgoed over de groepen is voor de kinderen het materiaal steeds weer 'nieuw'. Er wordt regelmatig extra materiaal aangeboden om het spel uit te breiden.

Ontwikkelingen en trends in spel bij kinderen worden gevolgd, bijvoorbeeld door knikkers en knikkerpotten in de knikkertijd aan te bieden.

2. Activiteiten

Het stimuleren van spelen en leren doen wij ook door gerichte activiteiten aan te bieden. Bij deze georganiseerde activiteiten heeft de pedagogisch medewerker een actieve en sturende rol, dit in tegenstelling tot het vrije spel. De activiteiten worden uitgevoerd met een vooropgezet doel en leiden vaker tot een vooraf bedacht resultaat (er wordt bijvoorbeeld een vogelhuisje getimmerd). Er is een duidelijk begin en een duidelijk einde. Activiteiten zijn bedoeld om afwisseling te bieden, om de brede ontwikkeling van kinderen te bevorderen en om de interessegebieden van kinderen te verbreden (ontdekken waar ze goed in zijn).

Activiteiten bevorderen het zelfvertrouwen (kijk, ik kan dat ook!) en zijn een goed middel om kinderen onderling met elkaar in contact te brengen (kinderen die elkaar tijdens vrij spel niet opzoeken, spelen zo toch samen) en om nieuwe of teruggetrokken kinderen te betrekken bij de groep.

Randvoorwaarden

- Er is een gestructureerd en gevarieerd activiteitenaanbod waaruit kinderen dagelijks kunnen kiezen.
- Er is een keuze voor kinderen tussen activiteiten of vrij spel.
- Er is balans tussen de inhoud van de activiteiten. Er vinden activiteiten plaats op het gebied van creativiteit, techniek, sport- en beweging, toneel en muziek, natuurbeleving, lezen en media.
- Er is een balans tussen drukke en rustige activiteiten, tussen competitie en samenwerken.

Aanbevelenswaardig zijn de volgende randvoorwaarden:

- Er is een intekenlijst of planbord waarop het activiteitenaanbod duidelijk zichtbaar wordt aangekondigd.
- Er zijn workshops of langer lopende cursussen waarvoor kinderen zich kunnen opgeven.
- Er is een samenwerking met de school of andere instellingen. Activiteiten zijn op elkaar afgestemd. Bijvoorbeeld het Ouderen project.

Pedagogisch handelen

Ook bij georganiseerde activiteiten stemt de pedagogisch medewerker haar handelen af op de leeftijden in de groep en de behoefte van individuele kinderen. Jongere kinderen hebben wat meer begeleiding en stimulans nodig als iets niet direct lukt. Oudere kinderen kunnen na uitleg of instructie vaak al zelf aan de slag of helpen elkaar.

De pedagogisch medewerker heeft een sturende rol bij georganiseerde activiteiten, maar is ook in staat afstand te nemen als de activiteit lekker loopt. Zij volgt initiatieven van kinderen binnen de activiteit en moedigt individuele expressie aan.

Complimentjes hebben alle kinderen nodig en die geven we dan ook volop. Wel vooral op inzet en doorzettingsvermogen en veel minder op resultaat.

De pedagogisch medewerker verplicht kinderen niet om deel te nemen aan georganiseerde activiteiten, maar stimuleert hen wel. Zij betreft kinderen bij het bedenken, maar ook bij het uitvoeren van het activiteitenaanbod. Zo kunnen oudere kinderen jonge kinderen begeleiden bij het uitvoeren van een activiteit.

Pedagogisch medewerkers zorgen samen voor een breed aanbod aan activiteiten die aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen en waarbij rekening gehouden wordt met behoeftes en interesses. Wanneer er met een thema gewerkt wordt komt terug in de aankleding, muziek, boeken, gericht materiaal en gerichte activiteiten. De thema's sluiten aan bij de leeftijden van de kinderen, seizoenen en specifieke gebeurtenissen waar kinderen zich op dat moment mee bezighouden. De activiteiten bij de thema's zijn verdeeld over de ontwikkelingsgebieden en schenken aandacht aan zintuigen, motoriek, taal, creativiteit, rekenen/ordenen, techniek.

3. Buitenspelen

Buitenspelen doet een beroep op andere competenties van kinderen dan binnenspelen: meer ervaring met zelfstandig zijn, een ander soort spel, meer motorische vaardigheden en meer zelfstandigheid in de sociale contacten.

Randvoorwaarden

Op het buitenspeelterrein zijn de volgende elementen aanwezig:

- Een deel van de buitenruimte is open en verhard vanwege het gebruik van fietsjes, karren of skeelers. Geen asfalt, wel verschillende soorten tegels of beton. Open terrein is nodig voor balspel.
- Er zijn verschillende spelzones: voor drukke en rustige activiteiten.
- Er zijn fantasie- en schuilhoeken waar kinderen in kleine groepjes spelen.
- Er zijn losse en vaste spelmaterialen. Vast is bijvoorbeeld een speeltoestel, losse spelmaterialen zijn fietsjes, doeken, stoepkrijt, ballen, skeelers.
- **Alle speeltoestellen voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen. (KARIN NAVRAGEN!)**
- Losse en vaste spelmaterialen zijn geschikt voor verschillende leeftijden

Daarnaast zijn de volgende zaken wenselijk:

- Naast verharde ondergrond is er ook onverharde ondergrond (zand, gras, aarde), ingedeeld in hoeken met struiken en heggen.
- Er zijn niveaunderschillen (greppel, kuilen, stenen, muurtjes, heuveltjes) die uitdagen tot klimmen, balanceren en verstoppertje. Ze kunnen ook de verschillende spelzones markeren.
- Er is natuur die bestaat uit struiken, bomen, aarde, gras, stenen, plassen, moestuintje, zand en water.

Voor oudere bso-kinderen bestaat de mogelijkheid dat zij in de wijk kunnen spelen. Hierover worden afspraken gemaakt met ouders en kind en vastgelegd in het formulier 'Zelfstandigheidsovereenkomst'.

Elke middag wordt de mogelijkheid tot buitenspelen aangeboden. Als onderdeel van vrij spel en/of als onderdeel van een activiteit.

Pedagogisch handelen

Buiten spelen verenigt vrij spel en activiteiten. Daarom verwijzen we voor de pedagogische uitgangspunten bij het buiten spelen naar die onder Vrij spel en Activiteiten.

Ophalen en overdracht

Aan het einde van de middag worden de kinderen door hun ouders opgehaald. Dit moment markeert de overgang van de buitenschoolse opvang naar thuis. Er zijn oudere kinderen die zelfstandig naar huis mogen gaan, voordat zij naar huis gaan nemen ze bewust afscheid van de kinderen en de pedagogisch medewerker. De kinderen die opgehaald worden, sluiten de middag op de bso ook af met afscheid nemen van de kinderen en de medewerkers, en tevens vindt er een overdracht aan de ouders plaats. Het markeren van dit overgangsmoment helpt kinderen bij het maken van een soepele overgang tussen de verschillende momenten van de dag.

Randvoorwaarden

- Ouders zijn bekend met de manier waarop aan het einde van de dag wordt overgedragen (mondeling, schriftelijk, op een informatiebord).
- Er zijn afspraken over de overdracht tussen bso en ouders voor de kinderen die zelfstandig naar huis gaan (toestemmingsformulier).

Pedagogisch handelen

Aan het einde van de middag worden de kinderen door hun ouders opgehaald. Wanneer mogelijk wordt het kind betrokken bij de overdracht, zodat het kind zelf aan de ouder kan vertellen hoe de dag was, eventueel geholpen door beeldmateriaal. Als de pedagogisch medewerker vertelt hoe de dag was voor het kind, houdt ze daarbij rekening met diens gevoelens. Er wordt dus niet negatief over het hoofd van het kind heen met de ouder gesproken. Het kind wordt gestimuleerd bewust afscheid te nemen van de andere kinderen en de pedagogisch medewerkers. Dit geldt ook voor de kinderen die zelfstandig naar huis gaan.

Hieronder volgen drie onderwerpen die strikt gesproken niet behoren tot de dagritmomenten, maar waarbij pedagogisch gehandeld wordt. Te weten media-gebruik, kindparticipatie en vakantie-opvang.

Gebruik van media

Kinderen groeien op in een nieuwe, fascinerende wereld. Het virtuele milieu bestaat uit tv, mobieltjes, computer, tablet, internet, gaming, etc. Dit 'virtuele milieu' is voor kinderen niet een instrument maar een leefwereld, waar ze recht hebben om zich vrijuit te ontplooiën. Het gaat dan niet alleen om bescherming, maar ook om genieten en ontdekken. Vrij kun je alleen zijn als je begrensd en beschermd bent, als je begeleid wordt in de stappen die je neemt, als je aangeboden krijgt wat je aankunt.

Randvoorwaarden

- De pedagogisch medewerker verdiept zich in de leefwereld van de kinderen en daarbij hoort ook wat kinderen tegenkomen in het virtuele milieu.
- Er zijn afspraken omtrent het gebruik van media.

Pedagogisch handelen

Tijdens tafelmomenten wordt gesproken over de spelletjes die kinderen spelen en de dingen die zij horen, zien en meemaken op het internet. Op deze manier laat de medewerker de kinderen weten dat zij belangstelling heeft voor deze zaken, waarmee zij een veilige sfeer creëert waarin kinderen zich vrij voelen om hun belevenissen te delen.

De pedagogisch medewerker bespreekt met de kinderen over de mogelijkheden en de gevaren van internet. Daarbij wordt gesproken over:

- Respectvol gedrag.
Er wordt uitgelegd dat je elkaar op internet, net als in het echte leven, respectvol hoort te behandelen.
- Gevolgen gedrag.
Kinderen leren dat je al snel geen controle meer hebt over wat je hebt geplaatst op internet doordat alles op het internet zo snel gedeeld kan worden. De pedagogisch medewerker legt uit hoe dit werkt, en wat de gevolgen kunnen zijn als je iets plaatst waar je later spijt van hebt.
- Betrouwbaarheid informatie.
Niet alles dat op internet staat is waar en betrouwbaar. Kinderen wordt geleerd om hier goed over na te denken als zij iets opzoeken, om meerdere sites te raadplegen en bij twijfel om hulp te vragen.
- Bedrog.
De pedagogisch medewerker maakt kinderen bewust van het feit dat mensen zich op internet makkelijk anders voor kunnen doen, en dat ze hier voorzichtig mee moeten zijn. Het geven van persoonlijke gegevens is daarom nooit een goed idee.
- 18+ websites.
Er wordt uitgelegd waarom we niet willen dat kinderen zoeken naar 18+ websites. Deze sites zijn op volwassenen gericht en kinderen komen hier in aanraking met dingen die zij nog niet kunnen begrijpen en in een context kunnen plaatsen. Er wordt begrip getoond voor dat deze sites spannend lijken, maar aangegeven dat deze echt niet geschikt voor kinderen zijn. Wanneer blijkt dat er wel interesse is om over bijvoorbeeld seksualiteit te praten dan zoekt de pedagogisch medewerker in overleg met ouders een manier om dit te bespreken die bij de leeftijd van de kinderen past.

Bij kinderen die zelfstandig een computerspel mogen spelen, wordt regelmatig meegekeken en meegepraat over wat er gebeurt. De pedagogisch medewerker houdt daarbij ook zicht op wat het spel doet met de emoties van kinderen.

Kinderparticipatie

Kinderparticipatie maakt de bso tot een leefgemeenschap van kinderen en pedagogisch medewerkers. Ze werken samen aan een fijne bso. Het gaat er daarbij niet in de eerste plaats om de wensen van de kinderen centraal te stellen, het gaat er veel meer om de kinderen medeverantwoordelijk te maken. Samen nadenken, rekening houden met verschillende wensen en posities, een mening formuleren en naar elkaars ideeën luisteren: kinderpaticipatie is een kans voor alle kinderen om zich het democratisch gedachtegoed eigen te maken en dat ook in andere situaties toe te passen. Het leidt tot functioneren in verbondenheid met anderen.

Randvoorwaarden

- Het team heeft een visie over kinderpaticipatie en werkt in de geest van die visie.
- De pedagogisch medewerker heeft een participerende houding.

Pedagogisch handelen

De pedagogisch medewerker zorgt dat de kinderpaticipatie afgestemd is op de leeftijd en behoefte van het kind. Voor jonge kinderen vindt kinderpaticipatie bijvoorbeeld plaats door doe-activiteiten (foto's, tekeningen, spelvormen) en er wordt rekening gehouden in de vorm van kinderpaticipatie met doeners en praters. Er

wordt aangesloten bij de ervaringen van kinderen, sommige kinderen zijn gewend om thuis overal over mee te praten, anderen niet. De tijdsduur van een overleg wordt aangepast aan wat kinderen prettig vinden.

Pedagogisch medewerkers betrekken kinderen en laten kinderen meepraten over groepsregels, spelmaterialen en activiteitenprogramma tijdens schoolweken en vakantieweken en eten en drinken.

Opvang tijdens vakantie

Tijdens de schoolvakanties komen de kinderen hele dagen naar de bso. Het dagritme is dan ook anders dan op de middagen tijdens de schoolweken. Hieronder geven we een aanvulling op de momenten voor de schoolweken die hierboven zijn omschreven.

Binnenkomst en halen

Tijdens de vakantie worden de kinderen gebracht en gehaald door de ouders. Bij het brengen zorgt de pedagogisch medewerker voor veiligheid en geborgenheid door voor elk kind en elke ouder aandacht te hebben, elk kind en ouder krijgt het gevoel gezien te zijn. Ouders zijn geïnformeerd over de praktische afspraken bij het binnenkomen (wel of niet schoenen uit, waar leg je de spullen van het kind), en zijn bekend met de manier waarop wordt overgedragen (mondeling, schriftelijk, op een informatiebord).

Er zijn afspraken over de onderlinge overdracht tussen medewerkers.

Tafelmoment

Tijdens de vakantie wordt er ook geluncht met de kinderen. Aanvullend op het tafelmoment tijdens de schoolweken, hanteren wij de volgende (pedagogische) uitgangspunten tijdens eetmomenten:

- Het handelen van de pedagogisch medewerker is gericht op het kind en ontspannen laten verlopen van de maaltijden. Dit betekent dat gezelligheid voorop staat en meer aandacht krijgt dan het volgen van regels of afspraken. Macht en dwang worden nooit gebruikt in relatie tot voeding.
- Tijdens eetmomenten hanteren wij het principe van 'pedagogisch mee-eten': de pedagogisch medewerker eet hetzelfde en evenveel als de kinderen en geeft zo het goede voorbeeld. Tijdens hun lunchpauze eten medewerkers hun eigen lunch.
- De pedagogisch medewerkers zit met de kinderen aan tafel, voert gesprekken met kinderen en stimuleert kinderen om op elkaar te reageren. Op deze manier worden de maaltijden situaties waarin kinderen als vanzelf sociale vaardigheden oefenen. De pedagogisch medewerker geeft hierin het goede voorbeeld.
- Natuurlijk kan het niet altijd alleen maar gezellig zijn aan tafel. Kinderen hebben ook wel eens last van elkaar of storen elkaar. De pedagogisch medewerker benoemt dan de gevoelens van kinderen en helpt hen om de ander iets te vragen.
- Kinderen krijgen de gelegenheid om te helpen met tafel dekken. Kinderen worden gestimuleerd om zoveel mogelijk zelf te kiezen (zoals beleg) en te doen (zoals brood pakken, smeren en inschenken) en krijgen complimentjes voor hun pogingen.
- Maaltijden variëren in lengte afhankelijk van de behoefte van kinderen. Kinderen die het moeilijk vinden om lang stil te zitten mogen alvast van tafel als zij klaar zijn.

Spelen en leren

Gedurende de hele dag is er een afwisseling in vrij spel, activiteiten, binnen en buiten spelen. **Samen met de kinderen is er een vakantieprogramma gemaakt waarbij dezelfde randvoorwaarden en hetzelfde pedagogisch handelen geldt als tijdens de schoolweken. Zo zijn ook deze activiteiten niet verplicht, is er altijd een alternatief voor een kind dat niet mee kan of wil met een uitstapje en is er een balans in de soort activiteiten.**

Als er tijdens een vakantiedag een uitstapje plaatsvindt, gebeurt dit volgens het **protocol Uitstapjes. (nog ontwikkelen?!)**

Deel 3

3.1 Het borgen van kwaliteit

Op onze bso's wordt dagelijks gestreefd naar het leveren van een zo groot mogelijke kwaliteit. Binnen elke divisie is een kwaliteitsmanager werkzaam die ondersteuning biedt aan de verschillende locaties t.b.v. de kwaliteit op het gebied van pedagogiek, veiligheid en gezondheid.

Op verschillende manieren is aandacht voor kwaliteit:

Inspectie Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen

De GGD inspecteert in opdracht van de gemeente jaarlijks alle locaties of er kwalitatief goede kinderopvang wordt geleverd. Hierbij wordt gekeken of er voldaan wordt aan de kwaliteitseisen op het gebied van ouderinspraak, personeel, veiligheid en gezondheid, accommodatie en inrichting, groepsgrootte en beroepskracht-kind-ratio, pedagogisch beleid en pedagogische praktijk en klachten. De locatiemanager stuurt de oudercommissie het definitieve inspectierapport, voor ouders is het rapport inzichtelijk middels de website van de locatie.

Deskundigheidsbevordering

Daarnaast draagt de locatiemanager zorg voor de deskundigheidsbevordering van de pedagogisch medewerkers. Dit gebeurt middels diverse overlegvormen, waarin pedagogische onderwerpen en protocollen jaarlijks terugkeren.

Aandacht voor pedagogische kwaliteit

Jaarlijks wordt er plan gemaakt waarin o.a. aangegeven wordt welk pedagogische aandachtspunten aan bod komen. Deze worden uitgewerkt, geëvalueerd en bijgesteld waardoor er cyclische gewerkt wordt aan het verbeteren van de pedagogische kwaliteit.

Pedagogisch coach

Invulling Inge/Stephanie.

Protocollen

Naast dit pedagogisch beleid zijn er protocollen, handreikingen of richtlijnen opgesteld om de veiligheid en gezondheid van de kinderen op de locatie te waarborgen. Hieronder worden de belangrijkste genoemd, deze zijn in te zien via de locatiemanager.

Voeding en beweging

Wij volgen de richtlijnen van het voedingscentrum bij de maaltijden en tussendoortjes.

De afspraken rondom voeding zijn vastgelegd in de richtlijnen voeding en beweging. Hierdoor kunnen medewerkers de juiste voedselkeuze maken en voldoende bewegingsactiviteiten aanbieden aan kinderen die de opvang bezoeken. Voor traktaties en feesten is een handreiking opgesteld. De richtlijn en traktatietips zijn inzichtelijk via de website van de locatie.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Binnen onze kinderopvang wordt gewerkt met de 'Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' die is ontwikkeld voor de kinderopvang. Deze meldcode voldoet aan de door convenantpartijen opgestelde criteria. De meldcode is inzichtelijk via de website van de locatie.

Zorgkinderen

Het kan zijn dat bij de aanmelding of bij het intakegesprek met ouders naar voren komt dat er extra begeleiding voor het kind nodig is. Er wordt voor de plaatsing zorgvuldig gekeken naar de mogelijkheden op de locatie. We gaan met de ouders en eventuele andere (externe) betrokkenen in overleg om te kijken of de opvang op de locatie past binnen onze mogelijkheden en aansluit bij wat het kind nodig heeft. We streven er naar om voor elk kind een opvangklimaat te creëren waarbinnen het zich optimaal kan ontwikkelen. Om ervoor te zorgen dat we continu aansluiten bij de behoefte van het kind stellen we een plan van aanpak op waarin we de opvang evalueren zodat we tijdig afspraken kunnen bijstellen. Wij werken samen met lokale opvoedinstanties en/of zorginstanties die we in samenspraak met ouders kunnen inschakelen om met ons mee te kijken.

Tijdens de opvangperiode kunnen er zorgen ontstaan over het gedrag of de ontwikkeling van een kind. Deze zorgen worden door de pedagogisch medewerkers met ouders besproken zodat er samen gekeken kan worden wat nodig is voor het kind. Daarnaast bespreekt de pedagogisch medewerker de zorg rondom een kind altijd met de locatiemanager, dit kan bijvoorbeeld tijdens een groepsoverleg of een individueel overleg. Dit gebeurt meestal a.d.h.v. een ingevuld observatieformulier, ingevuld door de pedagogisch medewerker. Daarnaast kan de kwaliteitsmanager geraadpleegd worden voor het beantwoorden van vragen en ondersteuning bij observaties.

Binnen de Groote Wielen wijk, Rosmalen en s'-Hertogenbosch zijn er samenwerkingsverbanden tussen kinderopvangorganisaties en organisaties voor jeugd- en opvoedhulp. Binnen deze initiatieven worden pedagogisch medewerkers ondersteund in de begeleiding van een kind. Daarbij is het ook van belang om de zorg van de ouders en de opvang met elkaar af te stemmen. Zo ontstaat voor het kind de juiste balans en kan het vaak gebruik (blijven) maken van de reguliere opvang.

Op de sociale kaart van de locatie staan alle externe instanties vermeld met wie wij kunnen samenwerken als wij vragen hebben over kinderen. Ook kunnen we ouders naar deze instanties verwijzen zodat zij daar hun vragen kunnen stellen en via deze instanties de nodige zorg kunnen ontvangen.

Risico inventarisatie veiligheid en gezondheid

De locatiemanager neemt elk jaar een risico inventarisatie af op het gebied van veiligheid en gezondheid. Op basis hiervan wordt gekeken welke aandachtspunten er zijn op een locatie. Er wordt door de locatiemanager een plan van aanpak gemaakt. Vanuit deze inventarisaties worden er werkafspraken opgesteld voor de locatie.

Uitstapjes

Dit protocol bevat een standaardwerkwijze om de risico's rondom veiligheid van kinderen bij uitstapjes te beperken. **(nog ontwikkelen!)**

Toediening geneesmiddelen

Hier wordt de werkwijze bij zieke kinderen en medische handelingen op het kinderdagverblijf beschreven. Dit protocol volgt de richtlijnen van de wet BIG.

3.2 Samenwerking met ouders

De samenwerking met ouders is gezien het belang voor de emotionele veiligheid en het welbevinden van het kind erg belangrijk. Goed contact en regelmatig overleg tussen ouders en kinderopvang is dus onontbeerlijk.

Oudercommissie

Alle kindercentra beschikken over een oudercommissie. Deze overlegt een aantal keer per jaar met de locatiemanager over het interne beleid op de bso. Het gaat daarbij om zaken als de uitvoering van het pedagogisch beleidsplan, voedingsaangelegenheden en de Risico-Inventarisatie Veiligheid en Gezondheid (RI). De oudercommissie heeft op deze zaken adviesrecht. Daarnaast is de oudercommissie soms betrokken bij het organiseren van ouderavonden en feesten.

Klachtenprocedure

Een goede en zorgvuldige klachtenprocedure is in ieders belang. Wij hebben daarom een interne en externe klachtenprocedure voor ouders opgesteld, die via de website beschikbaar is voor ouders of opgevraagd kan worden bij de locatiemanager. Hoewel een klacht altijd direct ingediend kan worden via het formulier op de website, raden wij ouders in het algemeen aan om situaties, waarover zij niet tevreden zijn, te bespreken op de plaats waar de klacht zich afspeelt en/of met de persoon om wie het gaat. Dat kan een pedagogisch medewerker, een locatiemanager of iemand van de klantenservice zijn. Een rustig gesprek kan vaak al veel oplossen. Zijn ouders na deze eerste stap niet tevreden, dan kunnen zij alsnog een klacht indienen. Klachten kunnen ook altijd direct worden voorgelegd aan de geschillencommissie. Wij zijn aangesloten bij de Geschillencommissie Kinderopvang en peuterspeelzalen.

Voor meer informatie rondom al deze zaken kunnen ouders bij de locatiemanager van de locatie terecht.

3.3 Personeel

Vaste pedagogisch medewerkers

Elke groep beschikt over vaste en vertrouwde pedagogisch medewerkers. Bij afwezigheid door vakantie en/of ziekte worden zij zoveel mogelijk vervangen door collega's of bekende invalkrachten. Ook in de vakantieperiode is minimaal 1 vaste pedagogisch medewerker aanwezig op de groep. Alle medewerkers, inclusief invalkrachten, beschikken over een erkend diploma voor het werken in de kinderopvang en een verklaring omtrent gedrag.

Ouders worden via de nieuwsbrief geïnformeerd over wijzigingen m.b.t. personeel.

Opleidingseisen

De kwalificatie-eisen voor pedagogisch medewerker kinderopvang en buitenschoolse opvang liggen vast in de cao-kinderopvang. De opleidingen die daarin voor de kinderopvang (0 tot 4 jaar) worden genoemd zijn automatisch ook toereikend om op de buitenschoolse (4 en met 12 jaar) te werken. Daarnaast worden er in de cao opleidingen genoemd die specifiek geschikt zijn om te werken op een bso. Voor deze opleidingen geldt dat deze ontoereikend zijn om in de kinderdagopvang te werken.

Beroepskrachten in opleiding

Het personeel is in de kinderopvang een belangrijke succesfactor voor een onderneming. De medewerkers zijn het gezicht van de organisatie en we vinden het belangrijk dat onze medewerkers betrokkenheid en enthousiasme uitstralen. Daarnaast moeten ze inhoudelijk de competenties hebben die van belang zijn voor een goede uitoefening van hun beroep. We willen onze leerlingen structureel begeleiden in hun groei tot een enthousiaste competente beroepskracht.

De directeur is eindverantwoordelijk voor het stagebeleid van Stichting Ons Kindbureau. De uitvoering hiervan hoort bij het takenpakket van de praktijkopleider.

Ons Kindbureau neemt leerlingen en stagiaires aan met de volgende doelstelling:

- Bijdragen aan de kwaliteit van de opleiding en zo aan het beroep.
- Eigen kweekvijver voor voldoende en goed gekwalificeerd personeel.
- Kennismaking met het werkveld

Ons Kindbureau is een door SBB erkend en geregistreerd leerbedrijf. Leerlingen lopen hun stage per schooljaar op een en dezelfde groep in verband met de continuïteit. Het begin van de stage loopt samen met de opleiding van school. We bieden mogelijkheden aan eerste, tweede en derde en vierdejaars van de Beroeps Opleidende Leerweg (BOL) opleiding Pedagogisch werk (PW), niveau 3 en 4 en niveau 2 helpende welzijn. In overleg is het ook mogelijk om gedurende de gehele opleiding op wisselende locaties en afdelingen je stage te doen.

De CAO kinderopvang biedt ook mogelijkheden voor een betaalde stage in een Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL). Daarnaast zijn er mogelijkheden om een pedagogisch medewerkster in ontwikkeling aan te nemen. In dit laatste geval wordt er een individueel opleidingstraject door de organisatie en de medewerker uitgezet.

Of dit in de komende jaren ook mogelijk is bij Ons Kindbureau hangt af van de personeelsvoorziening op de arbeidsmarkt, de ervaringen met de individuele capaciteiten van de student en de mogelijkheden voor een goede begeleiding. Kwaliteit van het leren en kwaliteit van de opvang zijn hierbij de uitgangspunten.

Stagiaires/ beroepskrachten in opleiding, anders dan voor het beroep pedagogisch medewerkster kinderopvang, lopen een individueel traject.

Begeleiding van administratieve stagiaires vindt plaats door de directe collega en HBO-studenten pedagogiek of SPH, die in hun eerste jaar stage lopen op een groep krijgen een werkbegeleidster op niveau 4 en vallen meestal rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van de (assistent) locatiemanager.

Het is mogelijk bij Ons Kindbureau een maatschappelijke stage te lopen door middelbare scholieren, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Deze stagiaires worden door de wet gezien als incidentele vrijwilligers en hoeven geen VOG te hebben
- De stage kan op een groep ingevuld worden waar geen andere stagiaire is.
- De stagiaire zorgt tijdig minimaal een maand van te voren voor een schriftelijke aanvraag bij de praktijkopleider waarop aangegeven is wanneer en hoe de stage ingevuld moet worden, zie formulier op de website..
- De Praktijkopleider inventariseert met de managers opvang of er mogelijkheden zijn binnen de organisatie
- De praktijkopleider geeft de gegevens door aan een manager opvang.
- De locatiemanager plaatst de leerling op een groep en wijst een begeleider aan.

De praktijkopleider

De praktijkopleider is verantwoordelijk voor het coördineren, begeleiden, opleiden en toetsen van het leren in de praktijk. Zij verzorgt de aanname, introductie en begeleiding van de leerlingen / stagiaires. Zij voert hierover overleg met de locatiemanagers. Ze zorgt tevens voor de begeleiding van de werkbegeleiders en onderhoudt de contacten met de diverse opleidingen. Dit alles in samenwerking met de locatiemanagers en de directeur die eindverantwoordelijk is het voor het stagebeleid.

De werkbegeleidster

De werkbegeleidster is een vakvolwassen pedagogische medewerkster die verantwoordelijk is voor het leerproces van de leerling op de groep. Deze werkbegeleidster wordt door locatiemanager, na overleg met de praktijkopleider aangesteld. Als de werkbegeleidster taken moet verrichten die niet samen gaan met het werk op de groep kan ze hier in overleg met haar leidinggevende taakuren voor schrijven.

Richtlijnen t.a.v. het begeleiden van PW deelnemer.

Onderstaand schema is bedoeld als richtlijn. Als werkbegeleider is het van groot belang dat je blijft kijken naar de competenties en vaardigheden die een deelnemer beheerst. De verschillende stappen die worden genoemd dienen door elke deelnemer doorlopen te worden, maar verwijzen niet naar leerjaren.

Op een nieuwe stageplek zal een deelnemer opnieuw bij stap 1 beginnen.

Wanneer een deelnemer voldoet aan stap 1 kan de deelnemer door naar de volgende stap.

STAP 1: ORIËNTEREN – De deelnemer kijkt of het werkveld bij haar past en of ze er geschikt voor is. Dit moet dan ook worden gezien als basis.

Alles wat de deelnemer doet, gebeurt onder het toezicht van een gediplomeerde pedagogisch medewerker.

Wat mag een deelnemer ?	Wat vraagt dit van de werkbegeleider?
Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • Contact maken met de kinderen • Observeren van de kinderen • Meespelen met de kinderen • Interactie met kinderen • Assisteren bij verzorgende werkzaamheden, zoals verschon, toiletgang, eet – en drinkmomenten • Assisteren bij het uitvoeren van activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> • Het hele team is werkbegeleider, dat betekent dat de werkbegeleider <u>alle collegae</u> betreft bij de begeleiding • Is op de hoogte van het BPV handboek en de ontwikkelingen in het onderwijs ; welke middelen worden er gebruikt.(daarbij is het wenselijk om werkveldbijeenkomsten regelmatig te bezoeken) • Voert regelmatig (ongeveer één keer per 2 weken) gesprek met de deelnemer • Kent de leerstijl van de deelnemer en weet waar de deelnemer staat • Sluit de begeleiding aan bij het niveau van de leerling; zorgt dat de verwachtingen (zie bijlage)worden uitgesproken • Trekt <u>op tijd</u> aan de bel bij de stagiaire en den BPV contactpersoon • Zorgt voor een goede introductie: werkt de deelnemer in • Is zich bewust van haar voorbeeldgedrag naar de deelnemer in alle facetten. • Maakt de deelnemer bewust van haar eigen verantwoordelijkheid voor het leerproces. • Stuurt het persoonlijk leerproces/ begeleidt de deelnemer haar persoonlijk leerproces zelf te sturen. • Is consequent t.a.v. afspraken, maakt concreet: <i>wat heb je wanneer af.</i> • Biedt succes ervaring en begint met veilige situatie. • Betrekt de deelnemer bij het werk, team en organisatie. • Geeft <u>direct</u> gerichte positieve en opbouwende feedback. • Staat open voor de feedback en mening van de deelnemer. • Reflecteert samen met de deelnemer : maakt de deelnemer bewust van haar eigen handelen • Geef de deelnemer de ruimte om te leren. • Kijkt met de deelnemer naar wie ze is als mens en wie ze is in haar beroep.
Ouders: <ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken met ouders • Social talk met ouders, interesse tonen in de ouder. 	
Collega's: <ul style="list-style-type: none"> • Social talk met collega's, mee pauze houden, interesse tonen in de collega's. 	
Overige taken/vaardigheden:	

<ul style="list-style-type: none"> Assisteren bij huishoudelijke taken. 	
<p>STAP 2: OEFENEN – De deelnemer oefent met het zelfstandig uitvoeren van de vaardigheden die genoemd zijn bij stap 1. Deze worden aangevuld met onderstaande vaardigheden. Alles wat de deelnemer doet, gebeurt onder het toezicht van een gediplomeerde pedagogisch medewerker</p>	
<p><i>Wat mag een deelnemer?</i></p>	<p><i>Wat vraagt dit van de werkbegeleider?</i></p>
<p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Observeren volgens de methode waar de organisatie mee werkt. Plannen, voorbereiden, uitvoeren en evalueren van activiteiten met een doel voor ogen. 	<ul style="list-style-type: none"> Het hele team is werkbegeleider, dat betekent dat de werkbegeleider <u>alle collegae betreft bij de begeleiding</u> Is op de hoogte van het BPV handboek en de ontwikkelingen in het onderwijs ; welke middelen worden er gebruikt.(daarbij is het wenselijk om werkveldbijeenkomsten regelmatig te bezoeken) Voert regelmatig (ongeveer één keer per 2 weken) gesprek met de deelnemer. Kent de leerstijl van de deelnemer en weet waar de deelnemer staat. Sluit de begeleiding aan bij het niveau van de leerling; zorgt dat de verwachtingen worden uitgesproken Trekt <u>op tijd</u> aan de bel bij de stagiaire en de BPV contactpersoon Is zich bewust van haar voorbeeldgedrag naar de deelnemer in alle facetten. Maakt de deelnemer bewust van haar eigen verantwoordelijkheid voor het leerproces. Stuurt het persoonlijk leerproces/ begeleidt de deelnemer haar persoonlijk leerproces zelf te sturen Is consequent t.a.v. afspraken, maakt concreet: <i>wat heb je wanneer af.</i> Biedt succes ervaring en begint met veilige situaties. Betrekt de deelnemer bij het werk, team en organisatie Geeft <u>direct</u> gerichte positieve en opbouwende feedback . Staat open voor de feedback en mening van de deelnemer. Reflecteert samen met de deelnemer ; maakt de deelnemer bewust van haar eigen handelen. Geef de deelnemer de ruimte om te leren. Kijkt met de deelnemer naar wie ze is als mens en wie ze is in haar beroep. Geeft gelegenheid / scheidt voorwaarden om te kunnen oefenen. Stimuleert de deelnemer om deel te nemen aan overlegvormen.

STAP 3: UITVOEREN – De deelnemer mag alle bovengenoemde vaardigheden zelfstandig uitvoeren. Deze worden aangevuld met onderstaande vaardigheden. Alles wat de deelnemer doet, gebeurt onder het toezicht van een gediplomeerde pedagogisch medewerker.

Wat mag een deelnemer?	Wat vraagt dit van de werkbegeleider?
<p>Kinderen/collega's</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig een groep draaien, waarbij de deelnemer beslissingen neemt t.a.v. de groep, collega's aanstuurt en inspeelt op onverwachte situaties in de groep. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het hele team is werkbegeleider, dat betekent dat de werkbegeleider <u>alle collegae betreft bij de begeleiding</u> • Is op de hoogte van het BPV handboek en de ontwikkelingen in het onderwijs ; welke middelen worden er gebruikt.(daarbij is het wenselijk om werkveldbijeenkomsten regelmatig te bezoeken) • Voert regelmatig (ongeveer één keer per 2 weken) gesprek met de deelnemer • Weet de leerstijl van de deelnemer en weet waar de deelnemer staat • Sluit de begeleiding aan bij het niveau van de leerling; zorgt dat de verwachtingen worden uitgesproken • Trekt <u>op tijd</u> aan de bel bij de stagiaire en BPV contactpersoon • Is zich bewust van haar voorbeeldgedrag naar de deelnemer in alle facetten • Maakt de deelnemer bewust van haar eigen verantwoordelijk voor het leerproces • Begeleidt de deelnemer om haar persoonlijk leerproces zelf te sturen • Is consequent t.a.v. afspraken maakt het concreet: <i>wat heb je wanneer af</i> • Betreft de deelnemer bij het werk, team en organisatie • Geeft <u>direct</u> gerichte positieve en opbouwende feedback • Staat open voor de feedback en mening van de deelnemer • Reflecteert samen met de deelnemer ; maakt de deelnemer bewust van haar eigen handelen • Geef de deelnemer de ruimte om te leren • Kijkt met de deelnemer naar wie ze is als mens en wie ze is in haar beroep • Geeft gelegenheid / scheidt voorwaarden om zelfstandig te kunnen werken • Stimuleert de deelnemer om deel te nemen aan overlegvormen • Doet een stapje terug durft de deelnemer los te laten en laat de deelnemer zelf komen • Begeleidt de deelnemer als beginnend volwaardig collega?

Overlegstructuur stagebegeleiding

Tijdens de stage wordt de leerling begeleid door de werkbegeleider en praktijkopleider.
De leerling, werkbegeleider en praktijkopleider voeren gedurende het schooljaar verschillende gesprekken.
Daarvoor is een overlegstructuur opgezet:

Soort gesprek	Wanneer	Doel	Wie
Sollicitatiegesprek <i>Formulier 5.5a</i>	Voordat de leerling start	Eventuele aanname van de leerling	Leerling, praktijkopleider en een 2e medewerker van OKB (bij voorkeur de werkbegeleider)
Kennismaking	Eerste stagedag	Kennismaken met de collega's, kinderen en de groep	Leerling en werkbegeleider
Evaluatie introductieperiode <i>Formulier 5.5.1b</i>	Binnen drie weken	Introductieperiode evalueren en afsluiten en plan van aanpak maken.	Leerling, werkbegeleider en praktijkopleider
Introductiegesprek vanuit onderwijsinstelling <i>Formulier school</i>	Vanaf week 6	BPV docent komt kennismaken met locatie en organisatie	Leerling, werkbegeleider, praktijkopleider en BPV docent
Begeleidingsgesprek	1 x per twee weken Vanaf start stage	Ondersteunen van leerling bij leerproces en uitvoeren van opdrachten	Leerling en werkbegeleider
Voortgangsgesprek <i>Formulier 5.5.2a</i>	1x per 5 weken Het 1 ^e is 5 weken na de evaluatie van de introductieperiode	Kijken naar de voortgang en ontwikkeling van het leerproces van de leerling	Leerling, werkbegeleider en praktijkopleider
Tussenevaluatie School <i>Formulier school</i>	Halverwege stageperiode	Terugblikken op eerste deel van stageperiode en kijken naar de komende periode	Leerling, werkbegeleider, praktijkopleider en BPV docent
Eindgesprek	Einde stageperiode	Beoordelen of leerling voldoet aan	Leerling, werkbegeleider,

<p><i>Formulier 5.5.2b + formulier school</i></p>		<p>alle gestelde eisen om door te gaan naar het volgende leerjaar of voor het behalen van het diploma</p>	<p>praktijkopleider en bpv-docent</p>
---	--	---	---------------------------------------

Het sollicitatie, begeleidings en voortgangsgesprek wordt gevoerd met alle leerlingen. Bij de tussenevaluatie en het eindgesprek van de leerlingen van de leerafdeling is geen BPV coach aanwezig, de leerafdeling wordt begeleidt door een docent van het KW1C.

De gesprekken in deze lijst zijn de gesprekken die gedurende het leerjaar gevoerd worden. Geheel afhankelijk van de leerstijl van de leerlingen kunnen daar nog gesprekken aan toegevoegd worden of kan de frequentie van bepaalde gesprekken verhoogd of verlaagd worden.

Management

Binnen onze organisatie kennen we twee leidinggevende functies die elk op hun eigen niveau verantwoordelijk zijn voor deze locatie:

- De locatiemanager heeft de dagelijkse leiding over de BSO. In sommige situaties geeft de locatiemanager leiding aan meerdere locaties. De locatiemanager is het eerste aanspreekpunt.
- De directeur OKB is verantwoordelijk voor meerdere locaties en stuurt de desbetreffende locatiemanagers aan.
- De directeur onderwijs is verantwoordelijk voor de pedagogische visie en handelswijze van de bso.

Nawoord

In dit pedagogisch beleid hebben wij omschreven wat onze visie is op buitenschoolse opvang en hoe deze is uitgewerkt in pedagogische doelen. Vervolgens hebben we aangegeven hoe wij die doelen willen bereiken, waarbij de pedagogisch medewerkers een essentiële rol vervullen.

Ook hechten wij veel waarde aan het contact en de samenwerking met ouders. Wij beiden houden ons immers bezig met de opvoeding en verzorging van het kind. Dit leidt tot een gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling, het welbevinden en de betrokkenheid van het kind.

Het pedagogisch beleid wordt elk jaar geëvalueerd. Ontwikkelingen in de maatschappij, nieuwe inzichten of signalen vanuit de kindercentra kunnen aanleiding zijn dit beleid te wijzigen. Het beleid wordt vastgesteld door het management van Wittering.nl; oudercommissies hebben adviesrecht over aanpassingen in dit beleid.

Literatuur

- Oudercommissiereglement Wittering.nl;
- Personeelsbeleid Wittering.nl;
- CAO kinderopvang 2016-2017;
- Convenant Kwaliteit Kinderopvang 2013;
- Wet Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen:
http://wetten.overheid.nl/BWBR0017017/geldigheidsdatum_05-07-2012
- Regeling Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen 2012:
http://wetten.overheid.nl/BWBR0031613/geldigheidsdatum_01-02-2013#Opschrift
- Ontwerpbesluit tot het stellen van eisen aan de kwaliteit van de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk (Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzaalwerk)
- BKK, Fukkink, R. (eindredactie) (2017) – Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang – Bohn Stafleu van Loghem, Houten
- IJzendoorn, M.H. van, Tavecchio, L.W.C, Riksen-Walraven, J.M.A. van (2004) – De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang – Boom, Amsterdam.
- Hoex, J., Kwok, S.(2009) - Pedagogische kwaliteit op orde – Nederlands Jeugd Instituut, Utrecht.
- Schreuder, L., Boogaard, M., Fukkink, R., Hoex, J.(2011) - Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar – Reed Business, Amsterdam.
- Keulen van, A. van, Singer, E. (2012) Samen verschillend. Pedagogisch kader diversiteit in kindercentra 0 – 13 jaar – Reed Business, Amsterdam.
- Singer, E. (2015) Speels, liefdevol en vakkundig – SWP, Amsterdam.
- NJI factsheets over media-opvoeding:
<http://www.nji.nl/nl/Mediaopvoeding-Praktijk/Toolbox-Mediaopvoeding-Media-Gewoon-opvoeden>
- Delfos, M. (2013) Virtuele ontwikkeling van de jeugd – SWP, Amsterdam.
- Keulen van, A. (2013) Jonge burgers – SWP, Amsterdam
- Keulen van, A. (2013) Denk groot, doe klein! – SWP, Amsterdam
- Zwiep, C. (2014) Seksuele ontwikkeling – SWP, Amsterdam